

Medvirkning i samfunnsoppdraget

Ingen barn og unge utenfor! (2025–2035)

Arbeidsrapport fra verksted 18.mars 2026

Utarbeidet av innsatsgruppen for samfunnsoppdraget.

Juni 2026.

Sammendrag

Denne rapporten sammenfatter innsikter, erfaringer og refleksjoner fra heldagsverkstedet om medvirkning i samfunnsoppdraget «Ingen barn og unge utenfor! (2025–2035)», gjennomført i Forskningsrådets lokaler 18. mars 2026. Verkstedet samlet 117 deltakere fra forskning, forvaltning, praksisfelt, sivilsamfunn, ungdomsorganisasjoner og ungdomsrepresentanter for å utforske hvordan målgruppen selv kan få mer reell innflytelse i samfunnsoppdragets videre utvikling.

Innsikter fra rapporten danner en grunnmur for å bygge en arkitektur for barn og unges medvirkning i samfunnsoppdraget.

Rapporten bygger på panelsamtaler, gruppearbeid, erfaringsdeling og refleksjoner fra dagen. Ambisjonen er ikke å presentere én ferdig modell for medvirkning, men å samle innsikt, identifisere mønstre og peke ut retninger for videre utvikling og læring i samfunnsoppdraget.

Rapporten deles bredt med oppvekstfeltet, slik at også de som ikke deltok på verkstedet kan få dele sine innspill. Det er i tillegg utarbeidet en enklere versjon for unge og voksne som ønsker en mer lettlest tekst.¹

Et gjennomgående funn i materialet er at mange prosesser som omtales som medvirkning, i praksis gir begrenset mulighet for reell påvirkning. Barn og unge involveres ofte sent i prosesser der problemforståelser, prioriteringer og løsninger i stor grad allerede er definert. Flere beskriver også manglende tilbakemeldingssløyfer, uklare forventninger og svake forbindelser mellom innspill og beslutning.

Samtidig viser verkstedet at det finnes omfattende erfaringer, kompetanse og initiativer knyttet til medvirkning i Norge. Utfordringen handler derfor ikke først og fremst om mangel på aktivitet, men om et fragmentert landskap med svake strukturer for samordning, læring og videreføring på tvers av sektorer og nivåer. Mange erfaringer forblir lokale, personavhengige eller prosjektbaserte, uten å bli en del av mer varige systemer og arbeidsformer.

På tvers av innspillene peker det seg ut noen kvaliteter som ser ut til å være avgjørende for god medvirkning:

- tidlig og kontinuerlig involvering
- tydelige rammer og handlingsrom
- transparens rundt beslutninger og bruk av innspill
- relasjonell trygghet og tillit
- mangfold i medvirkningsformer

¹ Se Vedlegg 1.

- tilstrekkelig tid, kompetanse, organisatorisk kapasitet og finansiering
- og evne til å omsette innspill til faktisk handling og læring.

Materialet peker dessuten mot et tydelig skifte i hvordan medvirkning forstås. Flere beveger seg bort fra en forståelse av barn og unge som høringsinstanser eller målgrupper, og mot en forståelse av barn og unge som aktive samfunnsaktører og samarbeidspartnere i utviklingen av framtidens fellesskap.

For samfunnsoppdraget peker dette mot et behov for å utvikle mer systematiske, lærende og forpliktende former for medvirkning – ikke som et tillegg til arbeidet, men som en integrert del av hvordan kunnskap utvikles, prioriteringer gjøres og løsninger formes.

Rapporten peker derfor ikke bare på behovet for å styrke barn og unges stemmer, men også på behovet for å utvikle sterkere forbindelser mellom forskning, praksis, politikk, sivilsamfunn og levd erfaring. Dersom samfunnsoppdraget skal lykkes med å redusere utenforskap over tid, må det bygges strukturer som i større grad evner å lære *med*, og ikke bare *om*, barn og unge.

Et gjennomgående prinsipp oppsummerer retningen som trådte frem gjennom verkstedet:

Ingenting om oss, uten oss.

Innhold

Sammendrag	2
1. Innledning.....	6
Samfunnsoppdraget «Ingen barn og unge utenfor!»	6
Hvorfor medvirkning i samfunnsoppdraget er avgjørende	6
Om rapporten.....	7
2. Verkstedet 18.mars – opplegg, metode og deltakelse	8
Metodisk tilnærming – «Tre horisonter»	9
Deltakere	10
Datagrunnlag	11
3. Hovedinnsikter fra verkstedet	11
3.1 Mange prosesser kalles medvirkning uten å gi reell påvirkning	11
3.2. Det skjer ofte brudd mellom innspill og beslutning	13
3.3. Medvirkning er <i>relasjonelt arbeid</i> – ikke bare metode	14
3.4. Voksne systemer er ofte bygget på voksnes premisser.....	15
3.5. Representasjon er viktig, men brukes også som argument for å la være	16
3.6. Medvirkning krever infrastruktur, kompetanse og ressurser	18
3.7. Materialet beskriver ikke et tomrom, men et fragmentert landskap	19
3.8. Det finnes et tydelig normativt skifte i materialet	20
4. Forslag til prinsipper for medvirkning i samfunnsoppdraget	23
Prinsipp 1: Medvirkning skal være reell, ikke symbolsk	23
Prinsipp 2: Medvirkning må skje der beslutninger tas.....	23
Prinsipp 3: Medvirkning er relasjonelt arbeid over tid	23
Prinsipp 4: Ulike former for medvirkning må anerkjennes	24
Prinsipp 5: Medvirkning krever tid, kompetanse, organisatorisk kapasitet og finansiering	24
Prinsipp 6: Barn og unge må møtes som aktive samfunnsaktører	24
Prinsipp 7: Samfunnsoppdraget må bygge videre på eksisterende erfaringer og fellesskap	24
5. Medvirkning i samfunnsoppdragets ulike arbeidsområder	25
5.1. Medvirkning i kunnskaps- og læringsarbeid	27
5.2. Medvirkning i utviklings- og laboratoriearbeid	28

5.3. Medvirkning i mobiliserende og systemsmørende arbeid.....	29
6. Hva må til for å lykkes?	31
6.1. Samarbeid, nettverk og bruk av eksisterende ressursmiljøer	31
6.2. Ledelsesforankring og prioritering	32
6.3. Kompetanse, kultur og relasjonell kapasitet	33
6.4. Tid, ressurser og strukturell rigging.....	33
6.5. Felles forståelse, læring og koordinering	33
7. Veien videre	34
Vedlegg	35
- Vedlegg 1: Lettlest versjon av rapporten.....	35
- Vedlegg 2: Detaljert program for arbeidsverksted 18.mars	35
- Vedlegg 3: Liste over organisasjoner som deltok	35
- Vedlegg 4: PDF med presentasjoner fra innledere.....	35

1. Innledning

Samfunnsoppdraget «Ingen barn og unge utenfor!»

Samfunnsoppdraget «Ingen barn og unge utenfor! (2025–2035)» er etablert som en ny nasjonal satsing for å redusere utenforskap blant barn og unge i Norge. Oppdraget bygger på en erkjennelse av at dagens innsats, til tross for høy aktivitet og betydelige ressurser på tvers av sektorer, ikke har gitt tilstrekkelig samlet effekt. Mange barn og unge opplever fortsatt å falle mellom tjenester, nivåer og systemer, særlig i overgangene og grenseflatene mellom ulike ansvarsområder.

Samfunnsoppdraget skal bidra til å utvikle nye arbeidsformer som er mer samordnede, kunnskapsbaserte, lærende og utprøvende enn det tradisjonelle sektorarbeidet alene har klart å få til. Målet er ikke bare å utvikle flere tiltak, men å styrke samfunnets samlede evne til å forebygge utenforskap og skape gode oppvekst- og livsvilkår for barn og unge over tid.

Oppdraget har et langsiktig perspektiv frem mot 2035 og favner bredt. Det handler blant annet om å:

- styrke barn og unges deltakelse i fellesskap, fritid, utdanning og arbeidsliv
- redusere psykiske helseplager og opplevelser av utenforskap
- utvikle mer sammenhengende tjenester og systemer rundt barn, unge og familier
- styrke samspeillet mellom forskning, politikk, praksisfelt, sivilsamfunn og barn og unge selv

Samfunnsoppdraget er samtidig mer enn et enkeltstående program eller en avgrenset reform. Det er også et forsøk på å utvikle en annen måte å arbeide på i møte med komplekse samfunnsutfordringer: mer på tvers av sektorer og nivåer, mer eksperimenterende, mer relasjonelt – og tettere koblet på erfaringene til dem utfordringene faktisk gjelder.

Les mer om samfunnsoppdraget i [Meld. St. 28 \(2024-2025\) Tro på framtida – uansett bakgrunn](#). Mandatet til partnerskapet og innsatsgruppen [finner du her](#).

Hvorfor medvirkning i samfunnsoppdraget er avgjørende

I et samfunnsoppdrag som handler om barn og unges liv, hverdag og fremtid, kan medvirkning ikke forstås som et tillegg til arbeidet. Det må være en grunnleggende del av hvordan arbeidet utvikles, prioriteres og gjennomføres.

Barn og unge sitter med erfaringer, perspektiver og kunnskap som verken forskning, statistikk eller voksne fagmiljøer alene kan gi tilgang til. Skal samfunnsoppdraget lykkes med å utvikle mer treffsikre løsninger og redusere avstanden mellom system og levd liv, må barn og unge involveres som aktive deltakere – ikke bare som mottakere av tjenester eller målgrupper for politikk.

Dette handler også om kvalitet. Erfaringer fra praksisfelt, forskning og tidligere medvirkningsprosesser viser at tiltak og beslutninger ofte blir bedre når de utvikles i dialog med dem de angår. Medvirkning kan bidra til å avdekke blindsoner, utfordre etablerte antakelser og systemer og styrke relevansen i både politikk- og tjenesteutvikling.

Samtidig viser erfaringene at medvirkning i dag ofte skjer for sent, for fragmentert eller for symbolsk. Det settes ofte ikke av nok tid og ressurser til å sikre at medvirkningen blir reell og meningsfull. Mange barn og unge opplever å bli invitert inn uten at det er tydelig hva de faktisk kan påvirke, eller hvordan innspillene deres blir brukt videre. Skal samfunnsoppdraget utvikle tillit og legitimitet over tid, må det derfor arbeides mer systematisk med både strukturene, kulturene og kompetansen rundt medvirkning.

Denne rapporten tar utgangspunkt i at medvirkning ikke først og fremst handler om å «hente inn innspill», men om å utvikle arbeidsformer og beslutningsprosesser som er bedre koblet på virkeligheten barn og unge lever i. Ambisjonen er ikke å presentere en ferdig modell for hvordan medvirkning skal organiseres i samfunnsoppdraget, men å etablere et felles kunnskapsgrunnlag og et tydeligere utgangspunkt for videre utvikling.

Rapporten må derfor leses som et arbeidsdokument i utvikling: et forsøk på å samle erfaringer, identifisere retninger og tydeliggjøre hvilke spørsmål og valg samfunnsoppdraget må arbeide videre med i årene som kommer.

Om rapporten

Rapporten bygger på heldagsverkstedet «Medvirkning og samspill i samfunnsoppdraget "Ingen barn og unge utenfor!"», som fant sted i Forskningsrådets lokaler 18. mars 2026. Verkstedet samlet 117 deltakere fra kommuner, direktorater, forskning, sivilsamfunn, frivillighet, ungdomsorganisasjoner og ungdomsrepresentanter.

Det er viktig å presisere at verkstedet i hovedsak samlet ungdom og unge voksne, fra 16 år og oppover. Det deltok ikke yngre barn på verkstedet. Rapporten bygger derfor primært på erfaringer, perspektiver og refleksjoner fra ungdom, unge voksne og voksne aktører med erfaring fra medvirkningsarbeid. Dette preger naturlig nok innsiktene som presenteres. Medvirkning fra yngre barn reiser delvis andre metodiske, praktiske og etiske spørsmål, og vil kreve andre former for kompetanse, tilrettelegging og involvering. Innsatsgruppen vil derfor innhente ytterligere kunnskap om medvirkning fra yngre barn i det videre arbeidet.

Formålet med verkstedet var ikke å utvikle én ferdig modell for medvirkning, men å samle erfaringer, perspektiver og forslag som kan bidra til å forme samfunnsoppdragets videre arbeid med medvirkning på tvers av nivåer og sektorer.

Rapporten er bygget opp med følgende kapitler:

I kapittel 2 beskrives verkstedet, metodene som ble brukt og datagrunnlaget rapporten bygger på.

Kapittel 3 sammenfatter hovedinnsiktene fra verkstedet og peker på sentrale erfaringer, utfordringer og mønstre i dagens medvirkningspraksiser.

Kapittel 4 presenterer et sett med foreløpige prinsipper for medvirkning i samfunnsoppdraget. Prinsippene skal gi retning for videre arbeid, uten å låse fremtidige løsninger eller modeller.

Kapittel 5 skisserer tre hovedområder for medvirkning i samfunnsoppdraget – knyttet til kunnskapsutvikling og læring, mobilisering og utviklings-/laboratoriearbeid – samt mulige strukturer og arenaer for videre involvering av barn og unge.

Kapittel 6 peker på hvilke forutsetninger som må være til stede for å lykkes med mer reell og systematisk medvirkning over tid, blant annet knyttet til ledelse, kompetanse, finansiering kultur, samt organisatorisk og relasjonell kapasitet.

Kapittel 7 beskriver veien videre i arbeidet og hvordan rapporten er tenkt brukt som grunnlag for videre dialog, utvikling og mobilisering i samfunnsoppdraget.

Til slutt følger vedlegg med metodebeskrivelse, oversikt over datagrunnlag og anonymiserte sitater og eksempler fra verkstedet.

Rapporten er skrevet for flere målgrupper samtidig: departementer, direktorater, kommuner, forskningsmiljøer, sivilsamfunn og andre aktører som skal bidra inn i samfunnsoppdragets videre utvikling. Ambisjonen er at rapporten både skal fungere som kunnskapsgrunnlag, refleksjonsdokument og mobiliseringsverktøy for videre arbeid.

Rapporten handler dermed ikke bare om hvordan barn og unge kan delta i samfunnsoppdraget, men også om hvordan medvirkning kan bidra til å utvikle bedre systemer, sterkere læringsløyper og mer treffsikre strukturer rundt barn og unges oppvekst og livsbetingelser over tid. I materialet fremstår medvirkning ikke først og fremst som et tillegg til eksisterende arbeid, men som en mulig drivkraft for læring, samordning og utvikling på tvers av nivåer og sektorer.

2. Verkstedet 18. mars – opplegg, metode og deltakelse

Verkstedet samlet 117 deltakere fra statlige myndigheter, direktorater, fylkeskommuner og kommuner, forsknings- og utdanningsmiljøer, frivillige organisasjoner, ungdomsorganisasjoner, stiftelser og ungdomsrepresentanter – både fysisk og digitalt. Formålet var å samle erfaringer, perspektiver og forslag som kan bidra til å forme samfunnsoppdragets videre arbeid med medvirkning.

Dagen var bygget opp i to hoveddeler: en felles faglig del på formiddagen og en større verksteddel etter lunsj.

Første del av programmet bestod av innlegg, panelsamtaler og erfaringsdeling knyttet til medvirkning, makt, etikk og ungdomsperspektiver i utviklings- og beslutningsprosesser. For detaljert program, se Vedlegg 2.

Blant temaene som ble løftet var:

- medvirkning som drivkraft i samfunnsutvikling
- erfaringer med god og dårlig medvirkning
- maktforhold og voksenroller i medvirkningsprosesser
- ungdomsdrevet utviklingsarbeid og lokale mobiliseringsprosesser

Et sentralt mål med formiddagsdelen var å etablere et felles refleksjonsgrunnlag før gruppearbeidet startet.

Etter lunsj arbeidet deltakerne i 13 grupper med forslag til hvordan medvirkning fra barn og unge kan organiseres i samfunnsoppdraget. Deltakerne var organisert på ulike måter. Én gruppe bestod utelukkende av ungdom og unge voksne, mens en annen gruppe var en forskergruppe som også inkluderte to unge medforskere fra SOBRU-prosjektet ved Universitetet i Sørøst-Norge. De øvrige gruppene var sammensatt på tvers av sektorer, fagmiljøer og erfaringer.

Organiseringen var et bevisst valg. Hensikten var både å gi rom for egne samtaler mellom unge deltakere og å utforske hvordan unge kan delta i samspill med forskere og andre voksne aktører. Verkstedet fungerte dermed også som en utprøving av ulike former for medvirkning og samhandling.

Denne organiseringen har betydning for hvordan rapportens datagrunnlag skal forstås. Noen av innsiktene som presenteres, springer ut av samtaler mellom unge deltakere, mens andre er utviklet i grupper der unge og voksne deltok sammen. Dette gir ulike typer erfaringer og perspektiver, som samlet inngår i rapportens analyse.

Gruppene arbeidet med ulike innganger til medvirkning, blant annet:

- medvirkning på systemnivå og i politikkutvikling
- medvirkning i tjenester, tilbud og praksisfelt
- medvirkning i kunnskapsutvikling og forskning

I tillegg ble det gjennomført en egen digital gruppe for deltakere som fulgte verkstedet via Teams.

Metodisk tilnærming – «Tre horisonter»

Verksteddelen tok utgangspunkt i rammeverket «Tre horisonter,» som ofte brukes i innovasjons- og systemutviklingsprosesser for å koble analyse av dagens situasjon med utvikling av fremtidige muligheter.

Bakgrunnen for å bruke denne metodikken var at samfunnsoppdraget ikke bare handler om å forbedre eksisterende tiltak, men om å utvikle nye måter å samarbeide, prioritere og organisere innsats på tvers av sektorer og nivåer. For å få til dette er det nødvendig både å forstå hva som fungerer godt i dagens systemer og medvirkningspraksiser, hvor det svikter – og samtidig kunne forestille seg hvordan de kan fungere annerledes i fremtiden.

Rammeverket ble brukt i en forenklet og praksisnær form, der gruppene arbeidet i tre steg:

- **Horisont 1 – dagens system:**

Hva fungerer ikke godt nok i dagens medvirkningspraksis? Hvor stopper påvirkningen fra barn og unge?

- **Horisont 2 – spirer og overgang:**

Hvilke praksiser, erfaringer og arbeidsformer fungerer allerede i dag, og hva kan videreutvikles?

- **Horisont 3 – ønsket fremtid:**

Hvordan kan medvirkning fungere dersom barn og unge faktisk får reell innflytelse i samfunnsoppdraget?

For å gjøre diskusjonene mer konkrete fikk gruppene presentert ulike case og refleksjonsoppgaver knyttet til både dagens utfordringer og fremtidige scenarier. Gruppene ble blant annet oppfordret til å identifisere hvor i systemene påvirkning ofte stopper, hvilke «voksenfeller» som går igjen, hvilke praksiser som faktisk fungerer og hvilke strukturer som bør utvikles videre.

I den siste delen av verkstedet ble deltakerne invitert til å forestille seg at samfunnsoppdraget i 2030 var internasjonalt anerkjent for å ha utviklet en modell der barn og unge faktisk påvirker beslutninger. Gruppene arbeidet deretter med å beskrive hvordan et slikt system kunne se ut i praksis.

Deltakere

Verkstedet samlet et bredt og mangfoldig aktørlandskap fra hele landet. Deltakerne representerte blant annet:

- ungdomsråd og ungdomsorganisasjoner
- direktorater og departementer
- fylkeskommuner og kommuner
- forsknings- og utdanningsmiljøer
- frivillige organisasjoner og stiftelser
- fag- og interesseorganisasjoner
- praksisfelt og tjenestemiljøer

Ungdomsdeltakerne var i hovedsak mellom 16 og 26 år. De hadde erfaring fra blant annet organisasjonsarbeid, medforskning, ungdomsråd og brukerorganisasjoner, og bidro aktivt

gjennom hele dagen. I formiddagsprogrammet deltok flere unge i en egen panelsamtale om erfaringer med god og dårlig medvirkning, ledet av Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU). I verksteddelen etter lunsj deltok unge både i egne ungdomsgrupper og i grupper sammen med voksne aktører. De bidro også i plenumsdiskusjonene gjennom dagen.

Sammensetningen av deltakerne var bevisst valgt for å få frem ulike erfaringer med medvirkning, fra systemnivå og politikktutforming til praksisfelt, forskning og frivillighet.

Datagrunnlag

Rapporten bygger på et omfattende materiale fra verkstedet. Datagrunnlaget består av:

- transkripsjoner fra fellesesjoner og panelsamtaler
- notater fra gruppearbeid i 13 grupper
- innsamlede arbeidsark, post-it-notater og visuelle skisser fra verkstedet
- presentasjoner og innlegg fra dagen
- egne observasjons- og prosessnotater fra innsatsgruppen

Materialet er analysert tematisk med sikte på å identifisere gjennomgående erfaringer, mønstre, spenninger og forslag knyttet til medvirkning i samfunnsoppdraget. Målet har ikke vært å dokumentere alle innspill i detalj, men å trekke ut sentrale innsikter og utviklingsretninger av relevans for samfunnsoppdragets videre arbeid.

3. Hovedinnsikter fra verkstedet

Dette kapittelet sammenfatter hovedinnsikter fra verkstedet og peker på sentrale erfaringer, utfordringer og mønstre i dagens medvirkningspraksiser. Kapittelet beskriver hva deltakerne opplever fungerer, hvor de møter motstand, og hvilke mønstre som går igjen på tvers av dagens praksiser.

Mange av diskusjonene handlet i praksis om makt: hvem som setter premissene for prosessene, hvem som får definere problemene, og hvilke stemmer som tillegges legitimitet og betydning.

3.1 Mange prosesser kalles medvirkning uten å gi reell påvirkning

Et av de tydeligste funnene fra verkstedet var opplevelsen av at mange prosesser som omtales som medvirkning, i praksis gir begrenset mulighet for reell påvirkning. Dette gikk igjen på tvers av panelsamtaler, gruppearbeid, forskningsmiljøer, organisasjoner og ungdomsrepresentanter.

Flere beskrev erfaringer med det som ble omtalt som «skinmedvirkning», «tokenisme», «dekorasjon» eller «avkrysningsøvelser» – prosesser der barn og unge inviteres inn, men der de viktigste beslutningene i realiteten allerede er tatt. Enkelte grupper beskrev situasjoner der «80 % av dokumentet er ferdig» før unge kobles på, eller der medvirkning først skjer når problemforståelsen, retningen eller løsningene allerede er definert.

En ungdomsrepresentant beskrev dette som at:

«Vi skulle bare ha ungdommene med på den siste delen av det ferdige produktet - og så er det 'let's go'.»

Flere pekte på at barn og unge ofte inviteres inn for å kommentere på forslag voksne allerede har utviklet, snarere enn å delta i å definere hvilke spørsmål som skal stilles eller hvilke utfordringer som faktisk er viktigst. Dermed blir handlingsrommet begrenset, selv om prosessen formelt omtales som medvirkning.

I flere grupper ble det også diskutert hvordan medvirkning noen ganger brukes mer som legitimering enn som reell påvirkning. Enkelte beskrev en opplevelse av at voksne først og fremst ønsker bekreftelse på retningen de allerede har valgt, snarere enn innspill som utfordrer eksisterende tenkning. Dette ble blant annet formulert som at:

«Voksne lytter til oss når de er enige med oss. Men i det øyeblikket de er uenige, møter vi en stengt dør.»

Samtidig var det viktig for flere deltakere å understreke at reell medvirkning ikke nødvendigvis betyr at barn og unge alltid «får viljen sin». Flere ungdomsrepresentanter beskrev tvert imot at det kan oppleves legitimt at voksne og beslutningstakere er uenige – dersom prosessen er ærlig og transparent. En deltaker viste blant annet til erfaringer med møter der voksne tydelig kommuniserte:

«Jeg hører hva dere sier, men vi er uenige.»

Det avgjørende, slik flere beskrev det, er derfor ikke nødvendigvis om alle innspill tas til følge, men om barn og unge faktisk opplever å bli tatt på alvor, forstå hvilke rammer som gjelder, og se hvordan innspillene deres er vurdert i den videre prosessen.

Diskusjonene synliggjorde også et mer grunnleggende spørsmål om makt og definisjonsrett. Flere forsknings- og praksismiljøer pekte på at voksne systemer ofte inviterer barn og unge inn på voksnes premisser – i prosesser, språk og strukturer som allerede er etablert. Dermed risikerer medvirkning å handle mer om tilpasning til eksisterende systemer enn om å åpne for nye perspektiver eller endret praksis.

På tvers av materialet fremstår dette som en sentral innsikt: Skal medvirkning oppleves som reell, må barn og unge kobles på tidligere i prosessene – **før** problemforståelser, prioriteringer og løsninger er ferdig definert.

3.2. Det skjer ofte brudd mellom innspill og beslutning

Mange opplever det største bruddet i medvirkningsprosesser i overgangen mellom innspill og beslutning.

Det som beskrives som mest krevende er ikke nødvendigvis at voksne eller beslutningstakere er uenige med barn og unge, eller at forslag ikke alltid blir vedtatt. Uenighet kan oppleves som legitimt – så lenge prosessen er tydelig, ærlig og transparent. Flere pekte på at tydelig uenighet ofte er bedre enn prosesser der barn og unge inviteres inn uten å forstå hva som faktisk står til diskusjon, eller hvordan innspillene skal brukes videre.

Det som i større grad skaper frustrasjon og mistillit, er manglende transparens, uklare forventninger og fravær av tilbakemelding. Mange beskrev erfaringer med å bruke tid og energi på innspillsprosesser uten senere å få vite hvordan innspillene ble vurdert, hvilke forslag som ble tatt videre, hva som eventuelt ble valgt bort eller hvorfor beslutningene ble som de ble.

Som en ungdomsrepresentant uttrykte det:

«Det som gjentar seg, er jo at du får ikke noen informasjon om hvordan det du gir innspill på, blir brukt.»

Slike erfaringer svekker opplevelsen av betydning og eierskap. Flere grupper beskrev at barn og unge ofte sitter igjen med en følelse av å ha «bidratt inn i et svart hull», uten innsikt i hva som skjer videre.

Mange medvirkningsprosesser preges også av uklare bestillinger og svake forventningsavklaringer. Deltakerne etterlyste større tydelighet rundt:

- hva barn og unge faktisk kan påvirke
- hvilke deler av prosessen som allerede er besluttet
- hvilke rammer som ligger fast
- hvordan beslutninger tas underveis

Flere understreket at tydelige rammer ikke nødvendigvis begrenser medvirkning, men tvert imot kan styrke opplevelsen av trygghet og reell påvirkning.

Materialet peker dermed mot et viktig spørsmål om tillit. Barn og unge beskriver ikke først og fremst et behov for å «få viljen sin», men for å bli tatt på alvor, forstå prosessen de deltar i, og se at innspillene deres faktisk er vurdert og tatt med inn i beslutningsgrunnlaget.

Kvaliteten på medvirkning avgjøres derfor ikke bare av **om** barn og unge inviteres inn, men av hvorvidt prosessene oppleves som transparente, forståelige og etterprøvbare for dem som deltar.

3.3. Medvirkning er *relasjonelt arbeid* – ikke bare metode

Et tredje gjennomgående trekk i materialet er hvor sterkt deltakerne beskriver medvirkning som relasjonelt arbeid – ikke bare som metode, struktur eller møteformat. Kvaliteten på medvirkning ser i stor grad ut til å avgjøres av relasjoner, trygghet og måten mennesker møtes på.

Dette kom særlig tydelig frem i samtalene om hva som gjør at barn og unge faktisk tør å delta, si det de mener og bli værende i prosesser over tid. Gode medvirkningsprosesser ble blant annet beskrevet som preget av:

- gjensidighet
- tydelighet
- menneskelig nærhet
- rom for usikkerhet
- opplevelsen av å bli møtt som et helt menneske, ikke bare som «representant» eller «brukerstemme»

På verkstedet ble dette omtalt som:

«menneskemøter, ikke medvirkningsmøter»

Andre understreket betydningen av:

«det relasjonelle grunnarbeidet»

og behovet for å bygge trygghet og tillit over tid – før man forventer at barn og unge skal dele erfaringer, utfordre voksne eller bidra inn i krevende diskusjoner.

Flere deltakere understreket også at medvirkning innebærer en form for sårbarhet, både for barn, unge og voksne. Dette kom særlig til uttrykk i diskusjonene om makt, forventninger og frykten for å gjøre feil. Enkelte ungdomsrepresentanter beskrev at voksne ofte blir så redde for å gjøre feil at prosessene blir overkontrollerte, uklare eller preget av forsiktighet.

I panelet der unge delte sine erfaringer med god og dårlig medvirkning ble det blant annet sagt:

«Det må være lov å gjøre feil.»

og:

«Si heller unnskyld. Si: Dette dreit jeg meg ut på, dette gjorde jeg feil på.»

Dette ble koblet til spørsmål om ydmykhet og integritet, og til voksnes evne til å være åpne om usikkerhet, begrensninger og feilvurderinger underveis i prosessene.

Materialet peker også tydelig mot at trygghet ikke først og fremst skapes gjennom detaljerte prosedyrer, men gjennom relasjonell kvalitet. Ungdomsrepresentanter løftet betydningen av:

- å bli møtt med tillit

- å få tydelige rammer
- å kjenne formålet med prosessen
- å oppleve at voksne faktisk tåler å bli utfordret

Samtidig ble det understreket at barn og unge er svært ulike, og at trygghet derfor må bygges forskjellig i ulike grupper og kontekster. Det som fungerer for noen, fungerer ikke nødvendigvis for andre. Dette ble blant annet knyttet til behovet for tilrettelegging, tempo, språk, pauser og ulike former for støtte underveis i prosessene.

En deltaker beskrev dette slik:

«Man må se folkene. Du må finne ut hvordan du kan tilrettelegge for akkurat de folkene.»

Flere pekte på at medvirkning krever tid. Relasjoner, tillit og trygghet kan vanskelig etableres gjennom enkeltstående møter eller korte konsultasjoner alene. Det ble derfor advart mot prosesser som blir for raske, for instrumentelle eller for sterkt preget av prosjektlogikk og korte tidsfrister.

God medvirkning handler dermed ikke bare om å etablere strukturer for deltakelse, men om å utvikle relasjoner og arbeidsformer der barn og unge opplever seg sett, forstått og tatt på alvor. Kvaliteten avgjøres ikke bare av hvilke metoder som brukes, men av graden av relasjonell trygghet, integritet og tillit i prosessene.

3.4. Voksne systemer er ofte bygget på voksnes premisser

Et annet tydelig spor i materialet handler om hvordan dagens medvirkningsprosesser i stor grad er bygget på voksnes premisser. Diskusjonene dreide seg særlig om språk, tempo, møteformer, arbeidstid, informasjonsmengde, beslutningslogikk og maktforhold i prosessene.

Flere beskrev hvordan unge ofte inviteres inn i strukturer som allerede er definert av voksne – med voksnes språk, tidsrammer og forståelsesformer som utgangspunkt. Dette kan gjøre det krevende både å forstå prosessene og å oppleve at man faktisk har mulighet til å påvirke dem.

Blant verkstedets unge deltakere ble det blant annet løftet frem utfordringer knyttet til møter midt på skoledagen, korte frister, komplisert språk og uklare prosesser. En deltaker uttrykte det slik:

«Det kan bli litt for avansert. Det er mye politikk og sånn. Det er viktig å forenkle det.»

Andre beskrev hvordan voksne ofte undervurderer hvor mye informasjon, forforståelse og kontekst som kreves for å kunne delta på likeverdige vilkår. Flere fortalte om erfaringer med å komme inn i møter der beslutningslogikken allerede er etablert, og der det forventes at unge raskt skal orientere seg i komplekse strukturer og språkformer.

Høyt tempo og korte tidsfrister ble også trukket frem som barrierer for reell medvirkning. Ungdomsorganisasjoner og nettverk trenger tid til å involvere egne medlemmer og forankre innspill bredere. Som en ungdomsrepresentant i en stor sivilsamfunnsorganisasjon uttrykte det:

«Hvis det kommer tre ukers forvarsel, så klarer jeg ikke det.»

Et gjennomgående poeng var samtidig at barn og unge ofte inviteres inn for å svare på spørsmål voksne allerede har formulert, eller for å kommentere problemforståelser som allerede er definert. Medvirkningen blir dermed knyttet til å justere eksisterende løsninger, snarere enn å påvirke hvilke utfordringer som skal prioriteres eller hvordan problemene forstås.

Flere understreket derfor betydningen av å involvere barn og unge tidligere i prosessene – ikke bare i utviklingen av løsninger, men også i definisjonen av hva problemet faktisk er. Dette ble koblet til behovet for å identifisere «blindsoner» i voksnes forståelser av barn og unges liv:

«Hva opplever de selv er barrierene? Det er viktig kunnskap, og det danner premissene for det videre arbeidet.»

Diskusjonene synliggjorde at dette ikke bare handler om metode, men om makt og definisjonsrett. Hvem som får definere problemet, setter også rammene for hvilke løsninger som fremstår mulige.

Flere grupper beskrev derfor behovet for et tydelig skifte: **fra å invitere barn og unge inn i voksnes ferdigdefinerte prosesser til å utvikle problemforståelser og prioriteringer i fellesskap.**

Skal medvirkning bli mer reell, må voksne systemer i større grad tilpasses barn og unges premisser, ikke bare gjennom enklere språk og bedre tilrettelegging, men også ved å åpne opp for at barn og unge kan påvirke hvordan utfordringer forstås og formuleres fra starten av prosessene.

3.5. Representasjon er viktig, men brukes også som argument for å la være

Spørsmål om representasjon gikk igjen i mange deler av verkstedet og fremsto som et av de tydeligste spenningsfeltene i materialet. På tvers av grupper og innlegg var det stor bevissthet rundt at barn og unge ikke er én homogen gruppe, og at ingen enkeltpersoner kan representere «alle unge».

Flere understreket at ungdom har svært ulike erfaringer, livssituasjoner og perspektiver, og at dette må tas på alvor i medvirkningsarbeidet. Dette ble blant annet knyttet til forskjeller i alder, funksjonsnivå, geografi, økonomi, kultur og språk, organisasjonstilknytning og erfaringer med utenforskap og tjenester.

I panelsamtalen med ungdomsrepresentantene ble det eksplisitt sagt:

«Ja, jeg er ung, men det er ikke sikkert alle mener det samme som meg som også er ung.»

Representasjon ble samtidig knyttet til hvem som faktisk når frem til dagens medvirkningsarenaer. Flere pekte på at mange prosesser fortsatt i stor grad når:

- ressurssterke unge
- ungdom som allerede er organiserte
- unge som er vant til å navigere i voksnes systemer

Flere deltakere løftet at et sentralt mål for samfunnsoppdraget bør være å utvikle former for medvirkning som også når barn og unge som sjelden deltar i organiserte medvirkningsarenaer. Dette gjelder blant annet unge som står utenfor organisasjonsliv, ungdomsråd og etablerte deltakelsesstrukturer, og unge med erfaringer fra utenforskap, marginalisering eller sårbare livssituasjoner. Flere pekte på at disse perspektivene er nødvendige dersom samfunnsoppdraget skal lykkes med sitt mål om å redusere utenforskap.

I åpningsinnlegget fra Vibeke Krane og Grete Vandvik ble dette koblet til et rettighetsperspektiv:

«Hvordan kan vi nå fram til de som i dag i aller minst grad blir hørt?»

Samtidig problematiserte flere deltakere at krav om representativitet noen ganger brukes som argument for å ikke involvere barn og unge i det hele tatt. Flere ungdomsrepresentanter beskrev en opplevelse av at voksne stiller langt strengere krav til ungdomsrepresentasjon enn til representasjon ellers i samfunnet.

Dette ble særlig diskutert i refleksjonene rundt demokrati og deltakelse. Flere pekte på at voksne systemer aksepterer representasjon gjennom politiske partier, organisasjoner og interessegrupper på andre samfunnsområder, samtidig som ungdom ofte forventes å representere langt bredere grupper enn det som er realistisk mulig.

Flere beskrev dette som et viktig maktspørsmål. Enkelte grupper diskuterte hvordan representasjonsutfordringer noen ganger brukes til å svekke eller utsette medvirkning, fremfor å utforske hvordan flere stemmer og erfaringer kan kobles inn på ulike måter.

Samtidig var det stor enighet om at representasjon fortsatt er viktig. Deltakerne understreket behovet for:

- mangfold i hvem som deltar
- ulike former for medvirkning
- større bevissthet rundt hvem som ikke er til stede i rommet

Noen pekte også på at representasjon ikke nødvendigvis bare handler om enkeltpersoner, men om å bygge strukturer som gjør det mulig å hente inn erfaringer fra flere miljøer, fellesskap og livssituasjoner over tid.

Arbeidet med medvirkning må derfor ta representasjonsutfordringer på alvor, samtidig som krav om «perfekt representasjon» ikke kan bli en begrunnelse for å begrense barn og unges innflytelse eller deltakelse i samfunnsutviklingen.

3.6. Medvirkning krever infrastruktur, kompetanse og ressurser

Et annet tydelig mønster i verkstedet var at god medvirkning ikke kan forstås som noe som «bare skjer» dersom viljen er til stede. Deltakerne understreket at medvirkning krever tid, kompetanse, finansiering og organisatorisk kapasitet. Ulike former for medvirkning krever forskjellige nivåer av infrastruktur.

Mange beskrev dagens medvirkningsarbeid som sårbart og personavhengig. Gode prosesser er ofte knyttet til enkeltpersoner med særlig engasjement, erfaring eller relasjonell kompetanse, snarere enn til robuste strukturer og systemer.

I gruppediskusjonene gikk flere utfordringer igjen:

- mangel på tid til å bygge relasjoner og følge opp prosesser
- utilstrekkelig finansiering
- uklare roller og ansvar
- svake tilbakemeldingssløyfer
- store variasjoner i kompetanse mellom ulike miljøer og sektorer

Dette ble blant annet koblet til erfaringer med korte prosjektperioder, midlertidige satsinger og finansieringsmodeller som gjør det vanskelig å arbeide langsiktig og systematisk med medvirkning.

Flere ungdomsrepresentanter og organisasjoner understreket også at medvirkning krever konkret finansiering:

«Det koster penger å samle folk. Det koster penger å reise. Det koster penger å ha folk på jobb. Medvirkning er dyrt.»

Andre beskrev hvordan barn og unge ofte forventes å bidra inn i prosesser uten at det er satt av tilstrekkelig tid, kapasitet eller støtte til å gjøre dette på en god måte.

I forsknings- og utviklingsmiljøene ble det samtidig løftet frem at mange eksisterende systemer i liten grad er rigget for reell medvirkning. Flere pekte på hvordan:

- akademiske meritteringssystemer
- forskningsdesign
- prosjektlogikk
- finansieringsordninger
- arbeidstid
- kommunale budsjett rutiner
- krav til tempo og leveranser

ofte trekker i motsatt retning av det som kreves for å utvikle gode medvirkningsprosesser.

Det ble understreket at medvirkning tar tid, og at relasjonelt arbeid vanskelig lar seg kombinere med korte tidsfrister og høyt produksjonspress. Enkelte beskrev også hvordan medvirkning ofte «legges oppå» eksisterende oppgaver, uten at organisasjoner eller tjenester får tilsvarende handlingsrom eller midler til å prioritere dette arbeidet.

Samtidig uttrykte mange voksne aktører et genuint ønske om å få til bedre medvirkning, men også usikkerhet rundt hvordan dette faktisk skal gjøres i praksis. Flere grupper etterlyste derfor:

- tydeligere kompetanseutvikling
- erfaringsdeling
- metodestøtte
- arenaer for læring på tvers

Materialet beskriver gjennomgående en manglende strukturell rigging for å kunne arbeide systematisk, langsiktig og relasjonelt med medvirkning over tid. Flere deltakere løftet derfor behov for å utvikle mer robuste infrastrukturer rundt medvirkning – både organisatorisk, økonomisk og kompetansemessig.

3.7. Materialet beskriver ikke et tomrom, men et fragmentert landskap

Et av de mest gjennomgående trekkene ved verkstedet var at deltakerne i liten grad beskrev medvirkning som et felt preget av mangel på aktivitet eller engasjement. Tvert imot synliggjorde materialet et stort antall eksisterende initiativer, arenaer og miljøer som allerede arbeider aktivt med medvirkning, samskaping og ungdomsinvolvering på ulike nivåer.

Gjennom dagen ble det vist til erfaringer fra blant annet:

- ungdomsråd og ungdomspaneler
- frivillige organisasjoner og interesseorganisasjoner
- forskningsmiljøer og medforskningsprosjekter
- kommunale og fylkeskommunale prosesser
- lokale utviklingsinitiativ
- internasjonale modeller og nettverk
- kunst- og kulturarenaer
- ulike former for ungdomsdrevet organisering og mobilisering

Materialet viser at det allerede finnes betydelig kompetanse og erfaring i feltet, både når det gjelder metodikk, relasjonsarbeid, samskaping og langsiktig involvering av barn og unge.

I flere grupper ble det derfor eksplisitt sagt at utfordringen ikke først og fremst er:

«at vi mangler aktivitet»

men snarere at innsatsen ofte fremstår fragmentert, personavhengig og svakt koblet sammen på tvers av nivåer og sektorer.

Flere beskrev et landskap der mange jobber parallelt, erfaringer i liten grad deles systematisk, læring stopper i enkeltprosjekter og gode modeller forsvinner når finansiering eller nøkkelpersoner faller bort.

Det ble også løftet at mange barn og unge opplever å måtte fortelle historiene sine på nytt i ulike prosesser og til ulike aktører, uten at erfaringene nødvendigvis kobles sammen eller fører til mer varig systemutvikling.

Dette ble blant annet knyttet til svak koordinering og læringsløyper, uklare koblinger mellom lokale og nasjonale nivåer og mangel på strukturer som gjør det mulig å bygge videre på erfaringer over tid.

Flere beskrev et behov for sterkere forbindelser mellom forskning, praksisfelt, sivilsamfunn, politikkutvikling og barn og unge selv. Dette ble blant annet omtalt som behov for:

«brobygging»

«oversettelse»

«koblingsarbeid»

«felles læringsarenaer»

Mange interessante erfaringer ser ut til å oppstå i «mellomrommene» mellom sektorer, tjenester og fagmiljøer, men disse erfaringene kan ha svake strukturer rundt seg og begrenset gjennomslag inn i større systemer.

Materialet peker dermed mot en viktig innsikt for samfunnsoppdraget: Utfordringen handler i liten grad om å starte fra blanke ark, men om å utvikle sterkere sammenheng, koordinering og læring på tvers av et allerede rikt – men fragmentert – landskap av aktører, erfaringer og medvirkningsinitiativer.

Dette peker også mot en mulig rolle for samfunnsoppdraget som en koblende og lærende infrastruktur mellom ulike nivåer, sektorer og kunnskapsmiljøer, snarere enn som en aktør som skal «eie» eller erstatte eksisterende medvirkningsarenaer.

3.8. Det finnes et tydelig normativt skifte i materialet

På tvers av innlegg, panelsamtaler og gruppearbeid trådte det også frem et mer grunnleggende verdimeslig og normativt skifte i hvordan medvirkning forstås. Flere deltakere beskrev et behov for å utvide forståelsen av medvirkning fra å handle om enkeltstående høringer og konsultasjoner alene, til også å omfatte mer relasjonelle og samfunnsorienterte former for deltakelse der barn og unge forstås som aktive samfunnsaktører. Dette innebærer ikke at høringer, konsultasjoner og andre etablerte medvirkningsformer blir mindre viktige, men at de kan suppleres av arbeidsformer som i større grad legger til rette for langsiktige relasjoner, samskaping og felles utviklingsprosesser.

Dette kom til uttrykk gjennom begreper og formuleringer som gikk igjen i flere deler av materialet:

«fra meg til oss»

«reelt medborgerskap»

«unge som samarbeidspartnere»

«sameksistens»

«fellesskap»

«mattering» (betydningsfullhet)

«ungt ansvar, voksent nærvær».

Flere understreket at barn og unge ikke bare må forstås som «framtidens borgere», men som mennesker som lever livene sine her og nå, med erfaringer, perspektiver og rettigheter som er relevante i *dagens* samfunnsutvikling.

I introduksjonsforedraget ble dette formulert slik:

«Barn og unge er ikke bare på vei til å bli voksne. Livene deres er viktige her og nå.»

Andre beskrev et behov for å gå fra en forståelse der barn og unge først og fremst inviteres inn for å gi innspill, til en forståelse der de deltar mer aktivt i å forme fellesskap, kunnskap og samfunnsutvikling sammen med andre aktører.

Flere grupper diskuterte hvordan medvirkning tradisjonelt ofte har vært knyttet til:

- høringer
- konsultasjoner
- enkeltinnspill
- eller avgrensede prosjekter

mens erfaringene fra verkstedet i større grad peker mot behovet for:

- langsiktige relasjoner
- samskaping
- delt ansvar
- felles utviklingsprosesser over tid

Dette ble blant annet koblet til begrepet «mattering» – opplevelsen av å ha betydning i seg selv, for andre og for fellesskapet rundt seg. Flere deltakere løftet frem at medvirkning ikke bare handler om å bli hørt, men også om å oppleve tilhørighet, ansvar, påvirkningskraft og mulighet til å bidra inn i noe større enn seg selv.

Flere deltakere knyttet dette til samfunnsoppdragets langsiktige perspektiv. Dersom målet er å utvikle mer bærekraftige og inkluderende samfunn over tid, ble det understreket at barn og

unge ikke bare kan inviteres inn som informanter eller målgrupper, men må forstås som **medskapere** av samfunnsutviklingen.

Samtidig ble det løftet at dette også innebærer et skifte i voksenrollen. Flere grupper beskrev behovet for et større fokus på støtte fremfor styring, fasilitering fremfor kontroll, og partnerskap fremfor representasjon alene.

Dette ble blant annet oppsummert gjennom formuleringen:

«Ungt ansvar, voksent nærvær.»

Verkstedet peker dermed ikke bare mot behovet for bedre metoder for medvirkning, men mot en bredere forståelse av barn og unge som aktive samfunnsborgere og samarbeidspartnere i utviklingen av framtidens fellesskap. Det representerer et tydelig skifte fra å «høre barn og unge» til å *utvikle samfunn sammen med dem*.

Samlet peker innsiktene fra verkstedet mot åtte gjennomgående temaer:

- behovet for reell påvirkning fremfor symbolsk deltakelse
- sterkere kobling mellom innspill og beslutninger
- betydningen av relasjoner og tillit
- utfordringer knyttet til voksnes premisser og maktforhold
- representasjon og mangfold i hvem som blir hørt
- behov for finansiering, kompetanse og organisatorisk støtte
- et rikt, men fragmentert medvirkningslandskap
- et ønske om å forstå barn og unge som aktive samfunnsaktører og samarbeidspartnere

Samtidig synliggjør verkstedet behovet for å utvikle mer kunnskap om medvirkning fra yngre barn, ettersom dette i begrenset grad var representert i datagrunnlaget.

De neste kapitlene bygger videre på innsiktene som har blitt presentert i kapittel 3 og drøfter hvilke implikasjoner de kan få for hvordan medvirkning rigges videre i samfunnsoppdraget, både strategisk, organisatorisk og metodisk.

4. Forslag til prinsipper for medvirkning i samfunnsoppdraget

På tvers av innlegg, gruppearbeid og diskusjoner i verkstedet trådte det frem noen gjennomgående mønstre for hva deltakerne opplever som avgjørende for god medvirkning. Disse handler ikke først og fremst om enkeltmetoder, men om grunnleggende forståelser av relasjon, makt, ansvar, læring og samfunnsutvikling.

Prinsippene under er utledet fra erfaringene og refleksjonene som ble delt gjennom dagen. De er ikke ment som en ferdig modell eller et detaljert rammeverk for hvordan medvirkning skal organiseres i samfunnsoppdraget. Ambisjonen er snarere å formulere forslag til noen felles retninger og kvaliteter som bør ligge til grunn for videre utvikling av medvirkning på tvers av nivåer, sektorer og arbeidsformer.

Prinsippene må derfor forstås som foreløpige og lærende. De skal gi retning for videre arbeid, samtidig som de må videreutvikles gjennom erfaringer, utprøving og dialog med barn og unge over tid.

Prinsipp 1: Medvirkning skal være reell, ikke symbolsk

Barn og unge må involveres på tidspunkter og i prosesser der det faktisk finnes handlingsrom for påvirkning. Medvirkning som skjer etter at problemforståelser, prioriteringer og løsninger i stor grad er definert, risikerer å bli opplevd som symbolsk eller legitimerende.

Reell medvirkning innebærer at barn og unge får mulighet til å påvirke hvilke spørsmål som stilles, hvilke utfordringer som prioriteres og hvordan løsninger utvikles - ikke bare kommentere eksisterende forslag.

Prinsipp 2: Medvirkning må skje der beslutninger tas

Medvirkning må kobles tydeligere til faktiske beslutningsprosesser og utviklingsarbeid. Det innebærer både at barn og unge må få innsikt i hvordan beslutninger tas, og at systemene rundt dem må være transparente og etterprøvbare.

Tilbakemelding er en sentral del av dette. Barn og unge må få vite hvordan innspillene deres er vurdert, hva som tas videre, og hvorfor beslutninger eventuelt går i andre retninger.

Prinsipp 3: Medvirkning er relasjonelt arbeid over tid

God medvirkning bygges gjennom relasjoner, trygghet, tillit og gjensidighet. Dette krever tid, kontinuitet og voksne som tåler å bli utfordret.

Relasjonelt arbeid, trygghet og opplevelsen av å bli møtt som menneske er grunnleggende forutsetninger for at barn og unge skal kunne delta på egne premisser.

Prinsipp 4: Ulike former for medvirkning må anerkjennes

Barn og unge deltar på ulike måter, i ulike sammenhenger og med ulike forutsetninger. Samfunnsoppdraget må derfor legge til rette for et mangfold av medvirkningsformer og arenaer, tilpasset ulike erfaringer, livssituasjoner, alder og forutsetninger i målgruppa².

Det må skilles mellom medvirkning fra yngre barn, ungdom og unge voksne. Ulike aldersgrupper har ulike forutsetninger, rettigheter, uttrykksformer og behov for tilrettelegging. Samfunnsoppdraget må derfor utvikle medvirkningsformer som er tilpasset ulike livsfaser og bygge på kompetanse fra relevante fag- og forskningsmiljøer.

Prinsipp 5: Medvirkning krever tid, kompetanse, organisatorisk kapasitet og finansiering

God medvirkning oppstår ikke av seg selv. Den krever tid til relasjonsbygging, tilrettelegging, oppfølging og læring.

Medvirkning må derfor betraktes som en investering. Skal medvirkning bli mer systematisk og bærekraftig over tid, må det utvikles strukturer, kompetanse og finansieringsformer som understøtter dette arbeidet.

Prinsipp 6: Barn og unge må møtes som aktive samfunnsaktører

Barn og unge er ikke bare framtidige samfunnsborgere, men deltakere i samfunnet her og nå. Medvirkning handler derfor ikke bare om å «høre ungdommens stemme», men om å utvikle samfunn sammen med dem.

Dette innebærer også et skifte i voksenrollen – fra styring og kontroll til større grad av partnerskap, fasilitering og delt ansvar.

Prinsipp 7: Samfunnsoppdraget må bygge videre på eksisterende erfaringer og fellesskap

Det finnes allerede omfattende erfaringer, arenaer og kompetansemiljøer knyttet til medvirkning i Norge. Samfunnsoppdragets rolle bør derfor ikke være å erstatte eksisterende strukturer, men å bidra til sterkere koblinger, læring og koordinering på tvers.

Dette innebærer blant annet å bygge videre på eksisterende arenaer, styrke læringsløyper mellom nivåer og sektorer, og utvikle bedre forbindelser mellom forskning, praksis, sivilsamfunn og barn og unge selv.

² Medvirkning kan blant annet skje gjennom ungdomsråd, organisasjoner, medforskning, kunst og kultur, digitale arenaer, lokale fellesskap, tjenester, spontane initiativ og hverdagslivserfaringer. Valg av metode må tilpasses både typen prosess det skal gis innspill til, og hvilke reelle rammer og handlingsrom unge har for å påvirke. Les mer på BUFDIRs hjemmeside: <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/medvirkning-barn/>

5. Medvirkning i samfunnsoppdragets ulike arbeidsområder

Kapittel 3 og 4 peker på at medvirkning ikke kan forstås som én metode eller én fast struktur alene. Barn og unge må kunne delta på ulike måter, i ulike roller og på ulike nivåer i samfunnsoppdraget³.

I arbeidet med samfunnsoppdragets portefølje har innsatsgruppen foreløpig skissert tre overordnede arbeidsområder (disse er fortsatt under utvikling)

- kunnskaps- og læringsarbeid
- utviklings- og laboratoriearbeid
- mobiliserende og systemsmørende arbeid

Disse områdene har ulike funksjoner og logikker, og vil derfor også kreve ulike former for medvirkning.

Figur 5a gir en skjematisk fremstilling av hvordan det er mulig å tenke medvirkning fra målgruppa på de ulike aktivitetsområdene. Figuren illustrerer mulige retninger for videre utvikling og diskusjon, basert på innsikter som kom fram gjennom verkstedet, snarere enn en ferdig modell for hvordan medvirkning bør organiseres.

Porteføljeområde	Hva handler dette om?	Hvordan kan barn og unge medvirke?	Innsatsgruppas rolle?
Kunnskaps- og læringsarbeid	Utvikle, koble sammen og bruke ulike former for kunnskap om barn og unges liv, oppvekst og utenforskap. Identifisere blindsoner, kunnskapshull og erfaringer som i dag ikke fanges godt nok opp i systemene.	Bidra med erfaringer, innsikt og perspektiver i kunnskapsutvikling, medforskning, læringsprosesser, følgeevalueringer, innsiktsarbeid og tolkning av funn. Delta i utvikling av problemforståelser og identifisering av kunnskapshull.	Koble sammen kunnskapsmiljøer, praksisfelt, sivilsamfunn og barn og unge. Bidra til læringsløyper, oversettelse mellom ulike kunnskapstyper og mer systematisk bruk av erfaringer og innsikt. Stimulere til at barn og unge i større grad involveres gjennom ulike former for medvirkning og medforskning der dette er relevant.
Utviklings- og laboratoriearbeid	Utforske, teste og utvikle nye arbeidsformer, samarbeidsmodeller og løsninger på tvers av sektorer og nivåer. Skape systemlæring gjennom utprøving og utviklingsarbeid.	Delta som medutviklere i design, prioritering, testing og evaluering av utviklingsspor og lokale utprøvinger. Bidra med erfaringer, problemløsning og vurderinger underveis i prosessene.	Initiere og lede enkelte utviklingsspor, delta i andre og følge med på relevante initiativer i landskapet. Koble aktører, støtte læring og bidra til spredning av erfaringer og innsikt på tvers av spor og nivåer

³ Hovedvekten av innspillene fra verkstedet handlet om ungdom og unge voksne. Verkstedet ga i mindre grad konkrete innspill til hvordan samfunnsoppdraget kan arbeide med medvirkning fra yngre barn. Dette representerer et viktig hull i innsiktsgrunnlaget. Innsatsgruppen vil derfor søke videre kunnskap om medvirkning fra yngre barn gjennom andre kilder, erfaringer og fagmiljøer i det videre arbeidet.

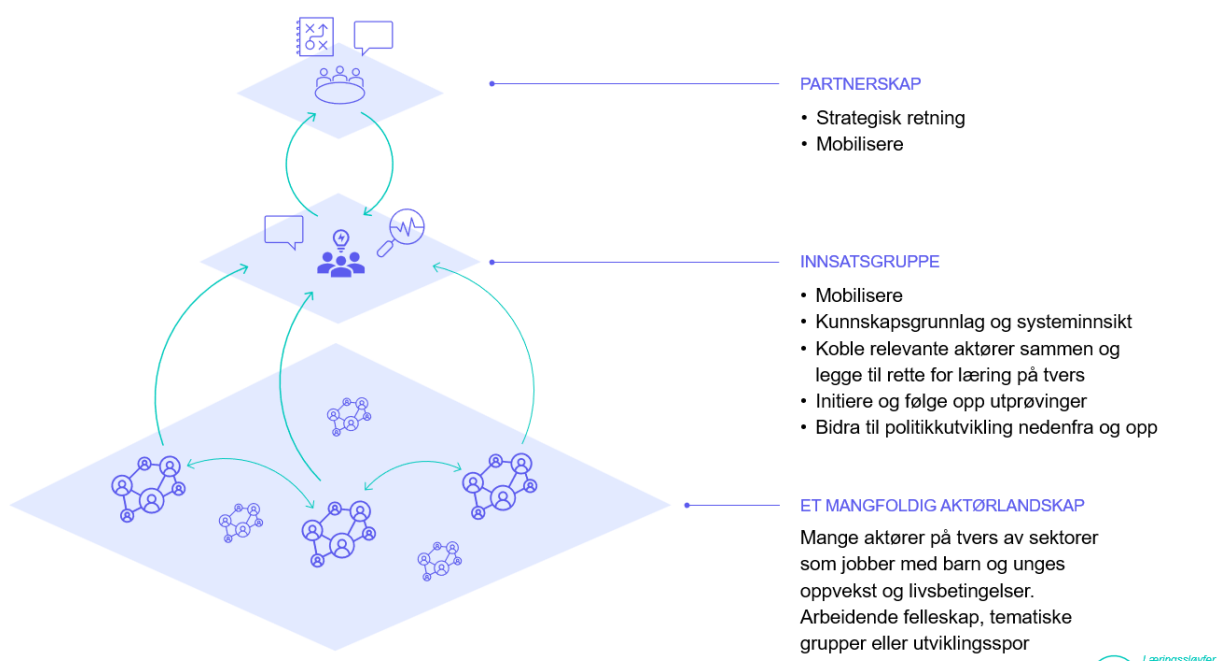
Mobiliserende og systemsmørende arbeid	Skape retning, energi, forbindelser og bredere engasjement rundt samfunnsoppdraget. Bidra til fellesskap, narrativutvikling, mobilisering og sterkere koblinger mellom aktører og nivåer.	Delta på konferanser, læringsarenaer, dialogprosesser, kommunikasjon og samskapende aktiviteter. Bidra som historiefortellere, brobyggere, kulturbyggere og medskapere av offentlig samtale og fellesskap.	Bygge forbindelser mellom aktører, miljøer og initiativer. Synliggjøre erfaringer, støtte mobilisering og utvikle arenaer for læring, dialog og samarbeid på tvers av sektorer og nivåer.
---	---	--	---

Figur 5a: Mulige former for medvirkning i samfunnsoppdragets ulike arbeidsområder

Arbeidsområdene overlapper delvis hverandre, og flere initiativer vil kunne inneholde elementer fra alle tre. Tabellen er derfor ikke ment som en rigid kategorisering, men som et hjelpemiddel for å tydeliggjøre mulige funksjoner og former for medvirkning i samfunnsoppdraget.

Medvirkning kan skje både i tilknytning til partnerskapet og innsatsgruppen, men innsatsgruppen vil være det mest naturlige operative bindeleddet mellom samfunnsoppdragets strategiske nivå og det bredere aktørlandskapet rundt oppdraget.

Innsatsgruppas rolle vil i hovedsak være å koble sammen aktører, erfaringer og kunnskapsmiljøer, legge til rette for læring og bidra til at erfaringer fra barn og unge i større grad kan bevege seg inn i utviklingsarbeid, prioriteringer og politikktutforming. Figur 5b illustrerer hvordan innsatsgruppen kan forstås som en lærende og koblende infrastruktur mellom partnerskapet og et mangfoldig aktørlandskap som allerede arbeider med barn og unges oppvekst, deltakelse og livsbetingelser.

Figur 5b: Skjematisk fremstilling av samfunnsoppdragets samspill mellom partnerskap, innsatsgruppe og aktørlandskap

5.1. Medvirkning i kunnskaps- og læringsarbeid

Et sentralt arbeidsområde i samfunnsoppdraget handler om å utvikle og koble sammen ulike former for kunnskap på tvers av forskning, praksis, politikk og barn og unges egne erfaringer. I porteføljeutviklingen beskrives dette blant annet som arbeid med:

- kunnskapsgrunnlag
- systeminnsikt
- identifisering av kunnskapsgap
- læringsløyper
- implementeringsinnsikt
- oversettelse mellom forskning, praksis og politikk

Innspillene fra verkstedet peker samtidig på behovet for å forstå kunnskap bredere enn forskningsresultater alene. Flere deltakere løftet frem betydningen av å koble sammen forskningsbasert kunnskap, systematiserte erfaringer fra praksisfelt, nettverk og utviklingsarbeid og kunnskap fra barn og unges egne liv, erfaringer og perspektiver.

Disse kunnskapsformene utfyller hverandre og kan bidra til å synliggjøre både mønstre, blindsoner og erfaringer som ellers lett faller mellom sektorer, tjenester og nivåer.

Arbeidsområdet handler derfor ikke bare om å produsere mer kunnskap, men også om å stille spørsmål som:

Hva vet vi? Hva vet vi ikke? Hvem sitter på innsikten? Hvilke stemmer mangler? Hvor stopper kunnskapsdeling og læring opp?

Innspillene fra verkstedet peker tydelig på at barn og unge må ha en sentral rolle i dette arbeidet. Flere beskrev hvordan barn og unge sitter på erfaringer og perspektiver som ofte er fraværende i eksisterende kunnskapsgrunnlag og beslutningsprosesser. De kan bidra til å identifisere blindsoner i voksnes forståelser, beskrive hvordan tjenester og systemer faktisk oppleves i praksis, og synliggjøre hvor det glipper i overganger mellom ulike sektorer og tjenester.

Barn og unge bør ikke bare forstås som informanter eller mottakere av tjenester, men som aktive bidragsyttere i utvikling, tolkning og anvendelse av kunnskap.

Innspillene fra verkstedet peker på et potensial for å involvere barn og unge mer systematisk i framtidige forsknings- og innovasjonsprosjekter, blant annet gjennom ulike former for medvirkning og medforskning.

I samfunnsoppdraget kan dette blant annet innebære:

- medforskning og ungdomsdrevne innsiktsprosesser
- ungdomspanel eller andre medvirkningsarenaer koblet til kunnskapsutvikling
- deltagelse i følgeevalueringer, læringsløyper og refleksjonsprosesser
- innsiktsverksteder og systematisering av erfaringskunnskap

- deltagelse i tolkning og drøfting av funn
- koblinger til eksisterende ungdomsråd, organisasjoner og nettverk
- utvikling av tydelige tilbakemeldingsløyper knyttet til hvordan kunnskap brukes videre

Flere deltakere understreket samtidig at dette ikke bør organiseres som parallelle strukturer løsrevet fra eksisterende arenaer og miljøer. Innsatsgruppas rolle vil derfor i stor grad kunne være å koble sammen kunnskap, erfaringer og aktører på tvers – og bidra til at barn og unges erfaringer i større grad blir en integrert del av samfunnsoppdragets samlede kunnskaps- og læringsarbeid.

5.2. Medvirkning i utviklings- og laboratoriearbeid

Et annet sentralt arbeidsområde i samfunnsoppdraget handler om utviklings- og laboratoriearbeid. Dette omfatter arbeid med utforskning, utprøving og systemlæring knyttet til komplekse utfordringer i barn og unges oppvekst- og livsbetingelser. Målet er ikke først og fremst å utvikle enkeltstående tiltak, men å skape læring om hvordan systemer, tjenester, samarbeidsformer og virkemidler kan fungere bedre på tvers.

I porteføljeutviklingen beskrives dette blant annet som arbeid knyttet til:

- utforskning av handlingsrom
- testing i mindre skala
- utvikling av nye koblinger mellom aktører
- læring gjennom praktisk utprøving og erfaring

Innspillene fra verkstedet peker tydelig på at barn og unge må ha en aktiv rolle i dette arbeidet. Flere understreket at barn og unge ikke bare bør involveres som målgruppe for tiltak eller som personer systemet «tester på», men som medskapere i utviklingsarbeidet.

Dette representerer et viktig skifte i hvordan medvirkning forstås. Barn og unge kan bidra med langt mer enn beskrivelser av egne erfaringer. De kan også bidra i problemløsning, prioritering, design, vurdering og i evaluering av nye løsninger og arbeidsformer.

Flere grupper beskrev hvordan barn og unge ofte ser andre sammenhenger, utfordringer og muligheter enn voksne fagmiljøer alene. Dette ble blant annet koblet til behovet for å utfordre etablerte problemforståelser og utvikle nye perspektiver på hvordan systemene rundt barn og unge fungerer i praksis.

På grunn av begrenset kapasitet vil innsatsgruppen bare kunne gå tungt inn i et mindre antall utviklingsspor samtidig. I den foreløpige porteføljelogikken skiller det derfor mellom ulike nivåer av innsatsgruppas involvering:

- For det første vil *innsatsgruppen kunne ta en aktiv lederrolle i et begrenset antall systemrettede utviklingsspor*. Dette vil være utviklingsarbeid der samfunnsoppdraget selv sitter i førersetet, i tett samarbeid med relevante aktører og miljøer. Ambisjonen er å

utvikle målrettede læringsspor der man over tid kan undersøke hva som fremmer eller hemmer ønsket systemutvikling.

- For det andre vil innsatsgruppen kunne *delta i utviklingsspor som ledes av andre aktører*, men der det finnes en tydelig merverdi i at samfunnsoppdraget kobles på. Dette kan blant annet handle om å bidra med koblinger, læring på tvers, systemperspektiver eller erfaringsdeling mellom ulike initiativer og nivåer.
- For det tredje vil det være viktig at innsatsgruppen har *oversikt over relevante initiativer og utviklingsprosesser* i landskapet, også der samfunnsoppdraget ikke deltar direkte. Kunnskap om hva som skjer i ulike deler av feltet er viktig for å kunne identifisere mønstre, bygge forbindelser og se mulige koblinger over tid.

Innspillene fra verkstedet peker mot at barn og unge kan ha ulike former for medvirkning innenfor alle disse nivåene. I noen utviklingsspor kan barn og unge delta tett som medutviklere og medskapere over tid. I andre sammenhenger kan medvirkningen være knyttet til innsiktsarbeid, evaluering, refleksjon eller læringsarenaer mellom unge, praksisfelt og fagmiljøer. Også i initiativer der innsatsgruppen ikke er direkte involvert, kan erfaringer og perspektiver fra barn og unge bidra til viktig læring for samfunnsoppdraget som helhet.

Dette kan blant annet innebære:

- deltagelse i design og utvikling av utprøvinger
- ungdom som medutviklere i lokale utviklingsspor
- testing og evaluering av løsninger og arbeidsformer
- samskappingsprosesser mellom barn og unge, fagmiljøer og beslutningstakere
- læringsarenaer mellom unge og ulike profesjons- og forskningsmiljøer
- koblinger til eksisterende initiativer, nettverk og utviklingsprosesser

Flere deltakere understreket samtidig at utviklingsarbeid krever fleksibilitet og rom for usikkerhet. Dersom barn og unge skal delta som reelle medskapere, må prosessene også tåle justeringer, prøving og feiling og læring underveis.

I dette arbeidet vil innsatsgruppas rolle i stor grad være fasiliterende og koblende.

Innsatsgruppen bør ikke forstås som «eier» av medvirkningen eller utviklingsarbeidet, men som en aktør som bidrar til å skape forbindelser, læring og bevegelse mellom ulike deler av systemet.

5.3. Medvirkning i mobiliserende og systemsmørende arbeid

Et tredje arbeidsområde i samfunnsoppdraget handler om mobilisering, tilhørighet og bevegelse på tvers av nivåer, sektorer og samfunnsarenaer. I porteføljeutviklingen beskrives dette blant annet som arbeid knyttet til:

- bevegelsesbygging
- narrativutvikling
- offentlig samtale

- koblinger mellom aktører
- utvikling av felles retning, energi og engasjement

Innspillene fra verkstedet peker på at dette arbeidet er viktig for å skape legitimitet, eierskap og tilhørighet rundt samfunnsoppdraget over tid. Flere beskrev hvordan samfunnsoppdraget ikke bare handler om styring, koordinering og tiltak, men også om å utvikle fellesskap, forestillingsevne og vilje til samarbeid rundt komplekse samfunnsutfordringer.

I dette arbeidet er barn og unge ikke bare målgruppe for mobilisering. De er også meningsskapere, nettverksbyggere, kulturbyggere, historiefortellere og drivere av offentlig samtale.

Flere deltakere understreket betydningen av at barn og unge får bidra til å forme hvordan utfordringer, håp, muligheter og løsninger forstås og snakkes om i offentligheten. Dette ble blant annet koblet til behovet for å utvikle sterke narrativ om fellesskap, deltakelse, tilhørighet og samfunnsansvar – på tvers av sektorer, generasjoner og samfunnsområder, og basert på barn og unges egne narrativer.

Verkstedet løftet også frem betydningen av arenaer som skaper møteplasser mellom mennesker som ellers sjelden møtes. Dette ble blant annet knyttet til kultur, frivillighet, lokale fellesskap og ulike former for samskapende og kreative prosesser.

I samfunnsoppdraget kan dette blant annet innebære:

- deltagelse i konferanser, verksteder og læringsarenaer
- ungdomsledede samtaler og dialogprosesser
- medvirkning i kommunikasjon og narrativutvikling
- ungdom som brobyggere mellom ulike miljøer og aktører
- deltagelse i partnerskapsdialoger og offentlige samtaler
- lokale mobiliserings- og fellesskapsprosesser
- kreative og kunstbaserte arbeidsformer
- utvikling av digitale fellesskap og nettverk

Flere deltakere understreket samtidig at mobilisering ikke bare handler om synlighet eller kommunikasjon, men om opplevelsen av å ha betydning og være del av noe større enn seg selv. Dette ble blant annet koblet til begreper som tilhørighet, «mattering» og medborgerskap.

Innspillene peker dermed mot at mobiliserende arbeid i samfunnsoppdraget ikke bare handler om å spre informasjon eller hente inn innspill, men om å utvikle relasjoner, fellesskap og offentlig engasjement rundt samfunnsoppdragets mål og retning. Barn og unge kan i dette arbeidet ha viktige roller som både medskapere, brobyggere og drivkrefter i utviklingen av nye fellesskap og samfunnsfortellinger.

Forslagene i kapittel 5 viser at medvirkning i samfunnsoppdraget kan ta mange ulike former, avhengig av arbeidsområde, målgruppe og kontekst. Samtidig peker både verkstedet og kunnskapsgrunnlaget tydelig på at gode medvirkningsprosesser ikke oppstår av seg selv.

Skal medvirkning bli mer reell, systematisk og bærekraftig over tid, krever det mer enn enkeltstående arenaer og gode intensjoner. Det krever også strukturer, prioriteringer, kompetanse, relasjoner og organisatorisk kapasitet som gjør det mulig å arbeide langsiktig og lærende med medvirkning på tvers av nivåer og sektorer.

Kapittel 6 beskriver noen sentrale forutsetninger som deltakerne løftet frem som avgjørende for å lykkes med dette arbeidet videre.

6. Hva må til for å lykkes?

Innspillene fra verkstedet peker tydelig på at ønsket om mer medvirkning alene ikke er tilstrekkelig for å skape varig endring. Flere deltakere beskrev hvordan mange aktører allerede ønsker å involvere barn og unge mer systematisk, men samtidig opplever barrierer knyttet til tid, kapasitet, kompetanse, finansiering, organisering og kultur.

Gjennom diskusjonene trådte det frem noen gjennomgående forutsetninger for å lykkes med mer reell, langsiktig og systematisk medvirkning i samfunnsoppdraget. Disse handler både om strukturer, arbeidsformer, ledelse, relasjoner og grunnleggende forståelser av barn og unge som samfunnsaktører.

Flere understreket samtidig at arbeidet med medvirkning ikke kan forstås som noe som «blir ferdig». Medvirkning ble snarere beskrevet som et kontinuerlig lærings- og utviklingsarbeid, der både voksne systemer, fagmiljøer og samfunnsoppdraget selv må være villige til å justere praksis underveis.

6.1. Samarbeid, nettverk og bruk av eksisterende ressursmiljøer

Innspillene fra verkstedet peker tydelig på at samfunnsoppdraget ikke starter dette arbeidet fra blanke ark. Det finnes allerede omfattende erfaringer, ressursmiljøer, nettverk og arbeidsfellesskap i Norge som arbeider aktivt med barn og unges medvirkning, samskaping og deltakelse på ulike nivåer.

Flere deltakere understreket betydningen av at samfunnsoppdraget bygger videre på eksisterende kompetanse og erfaringer, fremfor å utvikle parallelle strukturer løst fra feltet. Dette gjelder både erfaringer fra tidligere satsinger og prosjekter, og eksisterende miljøer som over tid har utviklet kompetanse på medvirkning i praksis.

Blant ressursmiljøene som ble løftet frem, er sivilsamfunnsorganisasjoner og nettverk med særskilt kompetanse på barn og unges medvirkning og innflytelse. Redd Barna fasiliterer

blant annet samarbeid mellom flere sentrale aktører på feltet, herunder Press – Redd Barna Ungdom, Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU), Unge funksjonshemmede, Ungdom og Fritid, UngOrg og Tverga⁴. Flere av disse organisasjonene, og andre aktører i sivilsamfunnet, har også utviklet egne programmer, arbeidsformer og metoder for medvirkning. Forandringfabrikken har blant annet gjennomført en rekke prosesser for å løfte erfaringer fra barn og unge i særlig sårbare situasjoner⁵.

Også Bufdir⁶ har de senere årene utviklet en tydeligere nasjonal rolle som kunnskaps- og ressursaktør på området, blant annet gjennom utvikling av fagressurser og støtte knyttet til barn og unges medvirkning. Også andre statlige etater jobber med medvirkning på sine fagområder, og noen har også egne ungdomsråd. Flere deltakere pekte også på betydningen av fylkeskommunale og kommunale ungdomsråd⁷, samt nettverkene som er utviklet rundt disse, blant annet i regi av KS og fylkeskommunene.

I tillegg finnes det flere forsknings- og kompetansemiljøer som både forsker på medvirkning og arbeider med ulike former for medforskning og ungdomsinvolvering i egne prosjekter og utviklingsprosesser.

De senere årene er det dessuten utviklet interessante strukturer, arbeidsformer og anbefalinger gjennom blant annet Nordisk ministerråd, NORDBUK og ulike nordiske forsknings- og utviklingsprosjekter. Innsatsgruppen vil også kunne hente læring fra disse erfaringene i det videre arbeidet med å utvikle samfunnsoppdragets tilnærming til medvirkning.

Innspillene peker samlet mot at samfunnsoppdraget vil være avhengig av samarbeid og samhandling med disse for å lykkes med operasjonaliseringen av prinsippet om «ingenting om oss uten oss». Veien blir ikke bare til mens man går, men gjennom at ulike aktører går den sammen – på tvers av erfaringer, sektorer, kunnskapsformer og generasjoner.

6.2. Ledelsesforankring og prioritering

Skal medvirkning få betydning over tid, må arbeidet være *tydelig forankret i ledelse, prioriteringer og organisasjonsutvikling*, både i samfunnsoppdraget og hos aktørene som deltar i arbeidet rundt oppdraget.

Flere deltakere beskrev hvordan medvirkning fortsatt ofte behandles som noe som «kommer i tillegg» til ordinært arbeid, fremfor som en integrert del av utviklings-, lærings- og beslutningsprosesser. Dette gjør arbeidet sårbart når tidspress, økonomi eller andre styringskrav øker.

⁴ <https://www.reddbarna.no/vart-arbeid/barn-i-norge/barn-og-unges-medvirkning-og-innflytelse/>

⁵ <https://childrenindecisionmaking.org/about/>

⁶ <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/medvirkning-barn/>

⁷ <https://www.scup.com/doi/full/10.18261/nst.42.1.1>

Innspillene peker derfor mot behovet for at både partnerskapet, innsatsgruppen og aktører i samfunnsoppdragets ulike arbeidsfellesskap:

- prioriterer medvirkning over tid
- setter av nødvendig tid, organisatorisk kapasitet og finansiering
- utvikler felles retning og forventninger
- skaper rom for mer utforskende og lærende arbeidsformer

Medvirkning kan dermed ikke forstås som et sideprosjekt, men må være integrert i samfunnsoppdragets måte å arbeide, lære og utvikle seg på.

6.3. Kompetanse, kultur og relasjonell kapasitet

Verkstedet synliggjorde et behov for sterkere kompetanse, felles forståelse og gode metoder for medvirkning. Deltakerne løftet særlig betydningen av relasjonell kapasitet, tydelig kommunikasjon, tillitsbygging og evne til å arbeide på tvers av fagmiljøer, sektorer og kunnskapstradisjoner.

Flere understreket også behovet for større forståelse av hvordan makt, språk, tempo og organisering påvirker barn og unges mulighet til å delta på egne premisser.

Innspillene peker mot at medvirkning i stor grad er et kultur- og læringsarbeid. Samfunnsoppdraget kan her bidra gjennom å utvikle arenaer for refleksjon, erfaringsdeling og læring på tvers av miljøer og nivåer.

6.4. Tid, ressurser og strukturell rigging

Flere deltakere beskrev hvordan dagens systemer og arbeidsformer i begrenset grad er rigget for langsiktig og reell medvirkning. Tidspress, prosjektlogikk, korte finansieringsløp og krav til tempo gjør det krevende å arbeide relasjonelt og lærende over tid.

Innspillene peker mot behovet for tid til relasjonsbygging og oppfølging, tilstrekkelig kapasitet og koordinering og arbeidsformer som gjør det mulig å arbeide mer kontinuerlig med involvering og læring.

Samtidig ble det understreket at innsatsgruppen har begrenset kapasitet, og derfor må arbeide strategisk og selektivt. Dette forsterker behovet for å bygge videre på eksisterende arenaer, nettverk og initiativer, fremfor å etablere mange nye parallelle strukturer.

6.5. Felles forståelse, læring og koordinering

Et gjennomgående tema i verkstedet var behovet for sterkere sammenheng mellom ulike initiativer, nivåer og aktører som arbeider med medvirkning i dag.

Flere beskrev et landskap preget av høy aktivitet, men også av fragmentering, svake koblinger og begrensede læringsløyper mellom ulike deler av systemet.

Innspillene peker mot at samfunnsoppdraget kan ha en viktig rolle som lærende og koblende infrastruktur. Dette kan blant annet innebære å:

- synliggjøre erfaringer og læring fra ulike deler av feltet
- koble aktører og initiativer sammen
- utvikle arenaer for refleksjon og erfaringsdeling
- styrke forbindelser mellom lokale erfaringer og nasjonal systemlæring

Flere understreket samtidig at arbeidet må forstås som iterativt og lærende. Det finnes ikke én ferdig modell for hvordan god medvirkning skal se ut i samfunnsoppdraget. Arbeidet vil måtte utvikles gjennom erfaringer, justeringer og videre dialog med barn og unge over tid.

7. Veien videre

Denne rapporten er et utgangspunkt for videre utvikling, læring og samarbeid i samfunnsoppdraget. Ambisjonen er at rapporten ikke bare skal fungere som en oppsummering av verkstedet 18. mars 2026, men som et felles arbeidsgrunnlag for videre utvikling av medvirkning fra barn og unge inn i oppdraget.

Rapporten vil deles bredt med aktører som er relevante for samfunnsoppdraget, herunder barn og unge, sivilsamfunnsorganisasjoner, forsknings- og kompetansmiljøer, offentlige aktører, direktorater, kommuner, fylkeskommuner og andre samarbeidspartnere.

Innsatsgruppen inviterer samtidig til videre dialog og innspill fra feltet frem til 1.september 2026.

Innspillene kan blant annet handle om:

- erfaringer og perspektiver som mangler i rapporten
- forslag til videre utvikling av medvirkning i samfunnsoppdraget
- eksisterende initiativer og miljøer det bør bygges videre på
- refleksjoner rundt muligheter, dilemmaer og utfordringer i arbeidet videre
- erfaringer, metoder og perspektiver knyttet til hvordan medvirkning fra yngre barn kan utvikles og implementeres i samfunnsoppdraget, herunder kompetanse, arbeidsformer og arenaer som er tilpasset barns ulike alderstrinn og forutsetninger

Innsatsgruppen ønsker også tips til relevante nasjonale og internasjonale erfaringer og caser der myndigheter, sivilsamfunn, forskningsmiljøer eller ulike samarbeidskonstellasjoner har lykket med å utvikle mer reell og systematisk medvirkning fra barn og unge, særlig knyttet til komplekse samfunnsutfordringer som utenforskap, psykisk helse, deltakelse, tilhørighet og oppvekstvilkår.

Etter innspillsperioden vil innsatsgruppen systematisere innspillene og gå videre med utviklingsarbeidet, med utgangspunkt i både denne rapporten, ytterligere materiale fra verkstedet og innspill fra aktører, miljøer og barn og unge selv.

Arbeidet med medvirkning i samfunnsoppdraget må forstås som iterativt og lærende. Innsatsgruppen vil derfor legge vekt på å bygge videre på eksisterende erfaringer, nettverk og initiativer, og utvikle arbeidet i tett samspill med aktørene som allerede er engasjert i feltet.

Målet er ikke bare å involvere barn og unge i samfunnsoppdraget, men å utvikle et samfunnsoppdrag som i større grad formes sammen med dem det angår – og av organisasjoner og aktører som jobber tett på disse.

Vedlegg

- Vedlegg 1: Lettlest versjon av rapporten
- Vedlegg 2: Detaljert program for arbeidsverksted 18.mars
- Vedlegg 3: Liste over organisasjoner som deltok
- Vedlegg 4: PDF med presentasjoner fra innledere

Vedlegg 1: Lettlest versjon av arbeidsrapporten fra medvirkningsverkstedet

Hvordan barn og unge kan påvirke samfunnsoppdraget «Ingen barn og unge utenfor!»

Invitasjon til å gi innspill

1. Hva er samfunnsoppdraget – og hvorfor angår det deg?

Samfunnsoppdraget «Ingen barn og unge utenfor!» er et nasjonalt samarbeid som skal vare fram til 2035.

Målet er enkelt å si, men vanskelig å få til:

Alle barn og unge skal oppleve tilhørighet, deltakelse, mestring og gode liv.

I dag er det mange som opplever utenforskap.

Det kan for eksempel handle om å:

- ikke føle seg inkludert
- stå utenfor vennskap eller fellesskap
- ikke delta i fritidsaktiviteter
- falle ut av skole eller utdanning
- ikke få seg en jobb
- ikke få den hjelpen man trenger når livet er vanskelig

Mange mennesker og organisasjoner jobber allerede hardt for å gjøre situasjonen bedre. Likevel vet vi at systemene ikke alltid fungerer godt nok sammen. Barn og unge kan oppleve å bli sendt mellom ulike tjenester, eller at ingen helt tar ansvar for helheten.

Derfor prøver samfunnsoppdraget å gjøre noe litt annerledes.

Vi ønsker ikke bare å lage flere tiltak. Vi ønsker også å finne nye måter å samarbeide på – på tvers av forskning, tjenester, organisasjoner, kommuner og myndigheter.

Men én gruppe må være med hele veien dersom vi skal lykkes:

Barn og unge selv.

Denne rapporten handler om hvordan det kan gjøres.

2. Hvorfor er barn og unges stemmer viktige?

Hvis målet er å lage et samfunn der flere barn og unge opplever å høre til, må vi også lytte til dem det gjelder.

Barn og unge vet noe som voksne ikke vet.

De vet hvordan det er å være elev i skolen i dag.

De vet hvordan det føles å stå utenfor et fellesskap.

De vet hva som fungerer – og hva som ikke fungerer – når man trenger hjelp.

Forskning, statistikk og erfaring fra fagfolk er viktig. Men det gir ikke hele bildet.

Derfor trenger vi både kunnskap fra voksne og erfaringer fra barn og unge.

Når barn og unge får være med på ordentlig, kan vi:

- forstå utfordringer bedre
- oppdage ting voksne overser
- lage løsninger som fungerer bedre i praksis
- bygge tillit mellom unge og voksne

«Vi kan ikke lage gode løsninger uten å høre på dem det gjelder.»

3. Hva skjedde på verkstedet 18. mars?

18. mars 2026 møttes 117 personer i Forskningsrådets lokaler.

Deltakerne kom fra mange ulike steder:

- ungdomsorganisasjoner
- ungdomsråd
- forskningsmiljøer
- kommuner og fylkeskommuner
- direktorater og departementer
- frivillige organisasjoner
- stiftelser og andre fagmiljøer

Det deltok ikke yngre barn på verkstedet. De unge deltakerne var ungdommer og unge voksne. Derfor bygger rapporten først og fremst på erfaringer og perspektiver fra ungdommer og unge voksne.

Gjennom dagen delte deltakerne erfaringer og diskuterte spørsmål som:

- Hva fungerer bra i dag?
- Hva fungerer dårlig?
- Hvorfor opplever mange at medvirkning ikke fører til reell påvirkning?
- Hvordan kan barn og unge få en sterkere rolle i samfunnsoppdraget?

Unge deltakere bidro både i panelsamtaler, gruppearbeid og diskusjoner.

Målet var ikke å bli enige om én løsning.

Målet var å lære av hverandre og finne retninger for veien videre.

4. Hva lærte vi?

Det kom fram mange erfaringer og perspektiver gjennom dagen. Noen temaer gikk igjen i nesten alle gruppene.

1. Medvirkning må føre til reell påvirkning

Mange opplever at barn og unge blir spurt om sin mening etter at de viktigste beslutningene allerede er tatt.

Da blir det vanskelig å påvirke det som faktisk betyr noe.

2. Det må være tydelig hva innspillene brukes til

Mange fortalte at de har delt erfaringer og kommet med forslag uten å få vite hva som skjedde etterpå.

Hvis barn og unge skal oppleve at medvirkning er meningsfullt, må de få vite hvordan innspillene deres blir brukt.

3. Medvirkning handler om mennesker – ikke bare metoder

Gode relasjoner, tillit og trygghet er ofte like viktig som møter, skjemaer og arbeidsformer.

Mange pekte på at barn og unge må oppleve at voksne faktisk ønsker å lytte.

4. Vi må høre flere stemmer

De som deltar i ungdomsråd, organisasjoner eller andre medvirkningsarenaer er viktige stemmer.

Samtidig mente mange at vi må bli flinkere til å nå barn og unge som sjelden blir spurt, eller som opplever å stå utenfor fellesskapene.

Voksne lager ofte språk, møter og regler for medvirkning. Det kan gjøre det vanskelig for barn og unge å delta på egne premisser.

5. God medvirkning krever tid, kompetanse og ressurser

Medvirkning skjer ikke av seg selv.

Det krever tid til å bygge relasjoner, kompetanse på hvordan barn og unge kan involveres, og ressurser til å følge opp arbeidet over tid.

Mange mente at medvirkning må prioriteres dersom det skal bli en naturlig del av hvordan vi jobber.

6. Barn og unge er viktige medskapere av samfunnet

Barn og unge skal ikke bare bli spurt om egne erfaringer.

De kan også bidra med ideer, kunnskap og perspektiver når vi utvikler tjenester, forskning, politikk og løsninger for framtiden.

Mange ønsket derfor at barn og unge i større grad blir sett på som *samarbeidspartnere* i arbeidet med å skape et bedre samfunn.

Hva foreslår vi å gjøre videre?

På verkstedet snakket deltakerne ikke bare om utfordringer. De kom også med mange forslag til hva som skal til for å få bedre medvirkning i framtiden.

Noen av forslagene gikk igjen gjennom hele dagen.

Barn og unge må være med fra starten

Det er vanskelig å påvirke noe som allerede er bestemt.

Derfor mente mange at barn og unge må involveres tidlig – når problemer skal forstås, prioriteringer skal gjøres og løsninger skal utvikles.

Det må være tydelig hva man kan påvirke

Ingen kan påvirke alt.

Men det må være tydelig hva som er åpent for innspill, hvem som tar beslutningene og hvordan innspillene skal brukes.

Unge må få tilbakemelding

Når barn og unge deler erfaringer og bruker tid på å bidra, må de få vite hva som skjer videre.

Hva ble tatt med?

Hva ble ikke tatt med?

Hvorfor?

Slik kan vi bygge tillit og gjøre medvirkning mer meningsfull.

Vi må bruke ulike måter å delta på

Det finnes ikke én riktig måte å medvirke på.

Noen ønsker å delta i ungdomsråd eller organisasjoner.

Andre ønsker å bidra i prosjekter, forskning, workshops eller digitale møter.

Noen vil si mye. Andre vil bidra på andre måter.

Derfor trenger vi flere ulike arenaer og verktøy for deltakelse.

Vi må bygge videre på det som allerede finnes

Det finnes allerede mange mennesker, organisasjoner og miljøer som har lang erfaring med medvirkning.

Utfordringen er ikke at det mangler gode eksempler, men at erfaringer og metoder

ofte blir værende i enkeltprosjekter eller enkeltmiljøer i stedet for å bli delt, koblet sammen og brukt av flere.

Samfunnsoppdraget bør lære av disse erfaringene og samarbeide med dem som allerede gjør dette arbeidet godt.

Hva skjer nå – og hvordan kan du bidra?

Denne rapporten er starten på en større samtale om hvordan barn og unge kan få mer reell innflytelse i samfunnsoppdraget «Ingen barn og unge utenfor!».

Nå ønsker vi innspill på rapporten.

Vi ønsker å høre fra:

- barn og unge
- ungdomsråd
- organisasjoner
- kommuner og fylkeskommuner
- forskere og fagmiljøer
- tjenester og praksisfelt
- andre som har erfaringer eller synspunkter på medvirkning

Kanskje kjenner du deg igjen i det som står i rapporten?

Kanskje savner du noe?

Kanskje har du erfaringer som kan gjøre arbeidet bedre?

Da håper vi at du vil si fra.

Ingen har alle svarene alene.

Skal vi lykkes med målet om at flere barn og unge skal oppleve tilhørighet, deltakelse og gode liv, trenger vi å lære sammen.

Derfor inviterer vi deg til å bidra.

Hva tenker du?

Hva mangler?

Hva bør vi gjøre videre?

Vi ser fram til å høre fra deg.

Slik kan du gi innspill

Du trenger ikke å skrive et langt høringssvar.

Du kan gjerne svare på ett eller flere av spørsmålene under:

- Hva synes du er viktigst i rapporten?
- Er det noe som mangler?
- Hvordan mener du barn og unge bør få påvirke samfunnsoppdraget?
- Har du erfaringer eller eksempler vi bør kjenne til?

Innspill kan sendes via Forskningsrådets høringsverktøy eller direkte på e-post til:

Solveig Korum

sko@forskningsradet.no

Frist for innspill: 1.september

Alle innspill vil bli lest og tatt med i det videre arbeidet med å utvikle medvirkning i samfunnsoppdraget «Ingen barn og unge utenfor!».

Takk for at du tar deg tid til å bidra.

Vedlegg 2: Program for medvirkningsverkstedet – 18. Mars 2026

Sted: Møtesenteret, Forskningsrådet, Drammensveien 288
Strømmes på Teams for digitale deltakere.

08:30–09:00 | Registrering og kaffe

Velkommen ved hovedinngangen. Navnelapper i «Glassgata» før videre veiledning ned til Møtesenteret.

Servering av kaffe og enkel frokost.

09:00–09:10 | Velkommen og rammesetting

Solveig Korum og Geir Aas, innsatsgruppa for samfunnsoppdraget, Forskningsrådet

Hvorfor medvirkning er avgjørende for samfunnsoppdraget og mål for dagen.

Velkomst til både fysiske og digitale deltakere.

09:10–09:35 | Medvirkning som drivkraft i samfunnsoppdraget

Vibeke Krane, USN og Grete Vandvik, Redd Barna

Energibyggende dialog om medvirkningens rolle og potensial.

09:35–10:15 | Erfaringsstemmer: Hva kjennetegner god og dårlig medvirkning?

Panelsamtale ledet av **Jakob Øvansen Aanderaa**, LNU

Deltakere:

Marius Sjølyst, Press Redd Barna

Erwan Stephane Beaudoin, medforsker i SOBRU, USN

Khatima Haidari, AP-politiker og medlem i IMDis ungdomspanel

10:15–10:30 | Pause

Servering av frukt/nøtter.

10:30–11:15 | Etikk og makt i medvirkning

Panelsamtale ledes av **Rita Sørly, UiT**

Deltakere:

Synne Sandvik Lockert, True North

Siri Espe, Unge Funksjonshemmede

Marius Sjømæling, Helsedirektoratet

Selin Ekmecki, NOVA, Oslo Met

Vår Mathisen, Arctic Youth, UiT Norges arktiske universitet

11:15–11:35 | Fra ungdomsopprør til europeisk ungdomshovedstad: Erfaringer fra Tromsø og True North 2026

Presentasjon fra **Ida Solvang, True North**

11:35–11:50 | Om ettermiddagsøkten

Solveig Korum presenterer arkitekturen i samfunnsoppdraget og forklarer verkstedmetodikken.

11:50–12:30 | Lunsj

Vi starter lunsjen med å ta et raskt gruppebilde av alle sammen. Deretter er det stående buffetlunsj i møtesenteret.

12:30–14:30 | Verksted: Forslag til nasjonal medvirkningsrigg

Gruppearbeid i Møtesenteret

14:30–15:10 | Oppsummering fra gruppearbeidet i plenum

Vi samles igjen i plenum for å dele noen av innsiktene som har kommet frem i gruppene.

15:10–15:25 | Samtale om veien videre

Innsatsgruppen responderer på det som har kommet frem i løpet av dagen og sier litt om hvordan vi ser for oss veien videre i arbeidet.

Vedlegg 3: Liste over organisasjoner som deltok på arbeidsverksted 18.mars 2026

Agder fylkeskommune
Akershus fylkeskommune
ALLEMED
Arbeids- og velferdsdirektoratet, Team Nav Ung
Arbeids- og velferdsdirektoratet, ungdomsrepresentant
Arbeidsforskningsinstituttet (AFI), OsloMet
Arctic Youth
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo
Asker kommune / prosjektet #Sammen!
Asker ungdomsråd
Balansekunst
Barne- og familiedepartementet
Bufdir
Buskerud fylkeskommune
Bærum kommune
Drammen kommune, politisk sekretariat
Elevorganisasjonen
Finnmark fylkeskommune
Folkehelseforeningen
Folkehelseinstituttet
Forandringsfabrikken
Frivillighet Norge
Gjensidigestiftelsen
Helsedirektoratet
Helse- og omsorgsdepartementet
Høgskulen på Vestlandet
Institutt for samfunnsforskning
Institutt for sosialt arbeid, NTNU
Institutt for velferd og deltaking, HVL
IMDi
IMDi sitt ungdomspanel
Innlandet fylkeskommune
Innlandet ungdomsråd
Kommunal- og distriktsdepartementet
Kirkens Bymisjon
KORUS Oslo
Kristiansand kommune
KS
Kulturalliansen
Kulturtanken
Landsforeningen for barnevernsbarn
Landsrådet for ungdomsorganisasjoner (LNU)
Moss kommune

Nettverk for helsefremmende samfunn (FREMSAM)
Nord universitet
Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité
Norges Musikkorps Forbund
Norges Røde Kors
Norsk Kulturforum
Norsk musikkråd
NOVA – OsloMet
NTNU
Oslove Noereh
OT-rådet i Vestfold
Press – Redd Barna Ungdom
Redd Barna
Regionalt kunnskapssenter for barn og unge – Nord, UiT Norges arktiske universitet
Rogaland fylkeskommune
Sit – Studentsamskipnaden i Trondheim
SOBRU
SoCentral / Idrettshoder
Sparebankstiftelsen SR-Bank
Stiftelsen Dam
Team Hanco / Glemmen videregående skole
Trondheim kommune
True North 2026 – Tromsø kommune
Tverga
UiT Norges arktiske universitet
Ungdom og Fritid
Unge funksjonshemmede
UngOrg
Universitetet i Stavanger
Universitetet i Sørøst-Norge
Utdanningsdirektoratet
Vestfold fylkeskommune
Vestfold ungdomsråd
Vestland innvanderråd ungdomspanel (VI-Ung)
Viken idrettskrets
Østfold fylkeskommune
Østfold ungdomsdelegat

Samfunnsoppdraget «Ingen barn og unge utenfor!»

Et felles løft for fellesskap og
varig endring

Solveig Korum, Norges forskningsråd

Geir Aas, Norges forskningsråd

Regjeringen vil mobilisere alle deler av samfunnet mot et felles mål om å **reduere utenforskap blant barn og unge betydelig** innen 2035.

Målgruppe fra **0-29 år**.

Visjon: Ingen barn og unge utenfor!

Overordnet mål: Utenforskap blant barn og unge reduseres betydelig innen 2035

Delmål:

1. Øke deltakelsen i barnehage blant barn fra familier med lav sosioøkonomisk status
2. Øke andelen ungdom som deltar i organiserte fritidsaktiviteter med 10 prosentpoeng
3. Halvere andelen barn og unge med lav livskvalitet
4. Redusere barn og unges selvrapporterte psykiske helseplager med 25 prosent
5. Øke andelen unge som fullfører videregående opplæring
6. Øke antall unge som er i jobb og utdanning betydelig

❖ Betydningen av «målrettet» i samfunnsoppdraget?

- Arbeid rettet mot de underliggende verdiene, antakelsene og styringslogikkene som former politikk og praksis
- Endre verdier og tankesett
- Utvikle nye politiske og styringsmessige logikker
- Endre strukturer, insentiver og praksiser
- Fremme perspektiver som eks. *mattering* og *wellbeing economy*

Kjøreplan

09:00–09:10

Velkommen & rammesetting

09:10–10:15

Medvirkning i samfunnsoppdraget
Erfaringsstemmer

10:15–10:30

(Pause)

10:30–11:35

Makt & etikk i medvirkning
True North 2026

11:35–11:50

Info om sesjonen etter lunsj

11:50–12:30

(Lunsj og gruppefoto)

12:30–14:30

Gruppearbeid

14:30–15:25

Oppsummering & veien videre

Medvirkning i samfunnsoppdraget

Panel – Erfaringsstemmer

På scenen:

Jakob Øvensen Aanderaa

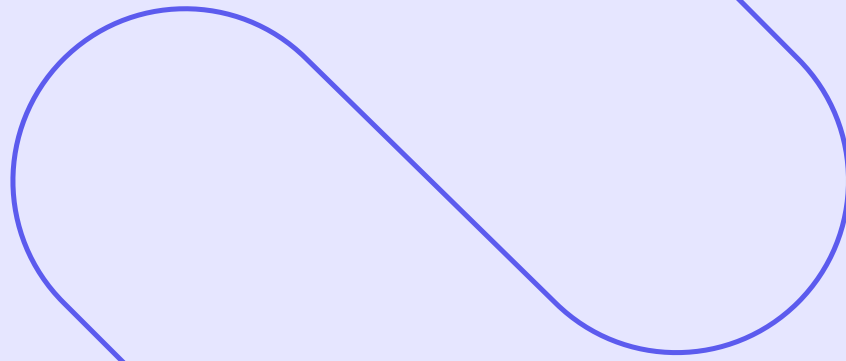
Khatima Haidari

Erwan Stephane Beaudoin

Marius Sjølyst

PAUSE TIL 10:30

Panel – Etikk, makt og medvirkning

På scenen:

Rita Sørly

Synne Sandvik Lockert

Siri Espe

Marius Sjømæling

Selin Ekmecki

Vår Mathisen

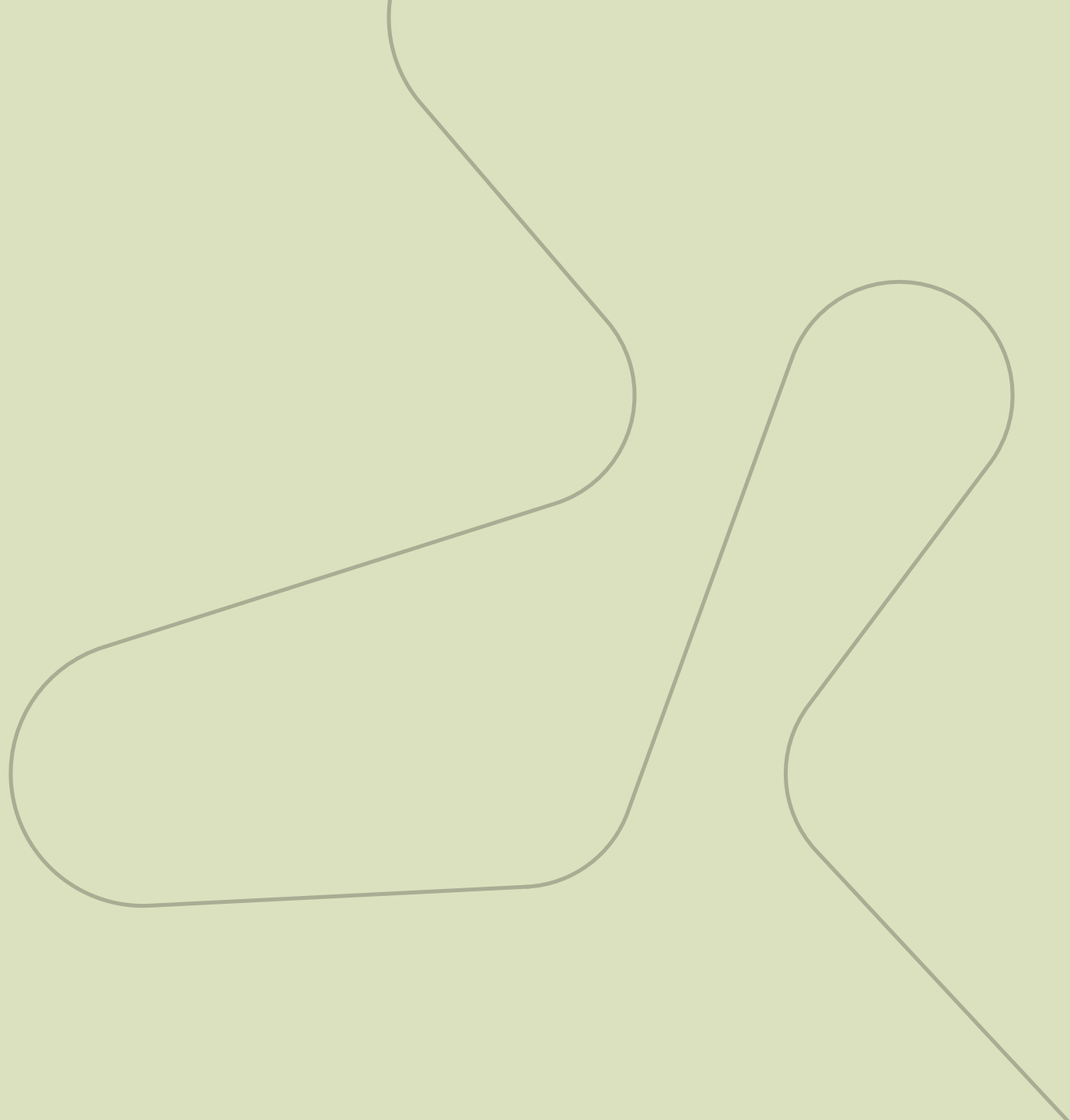

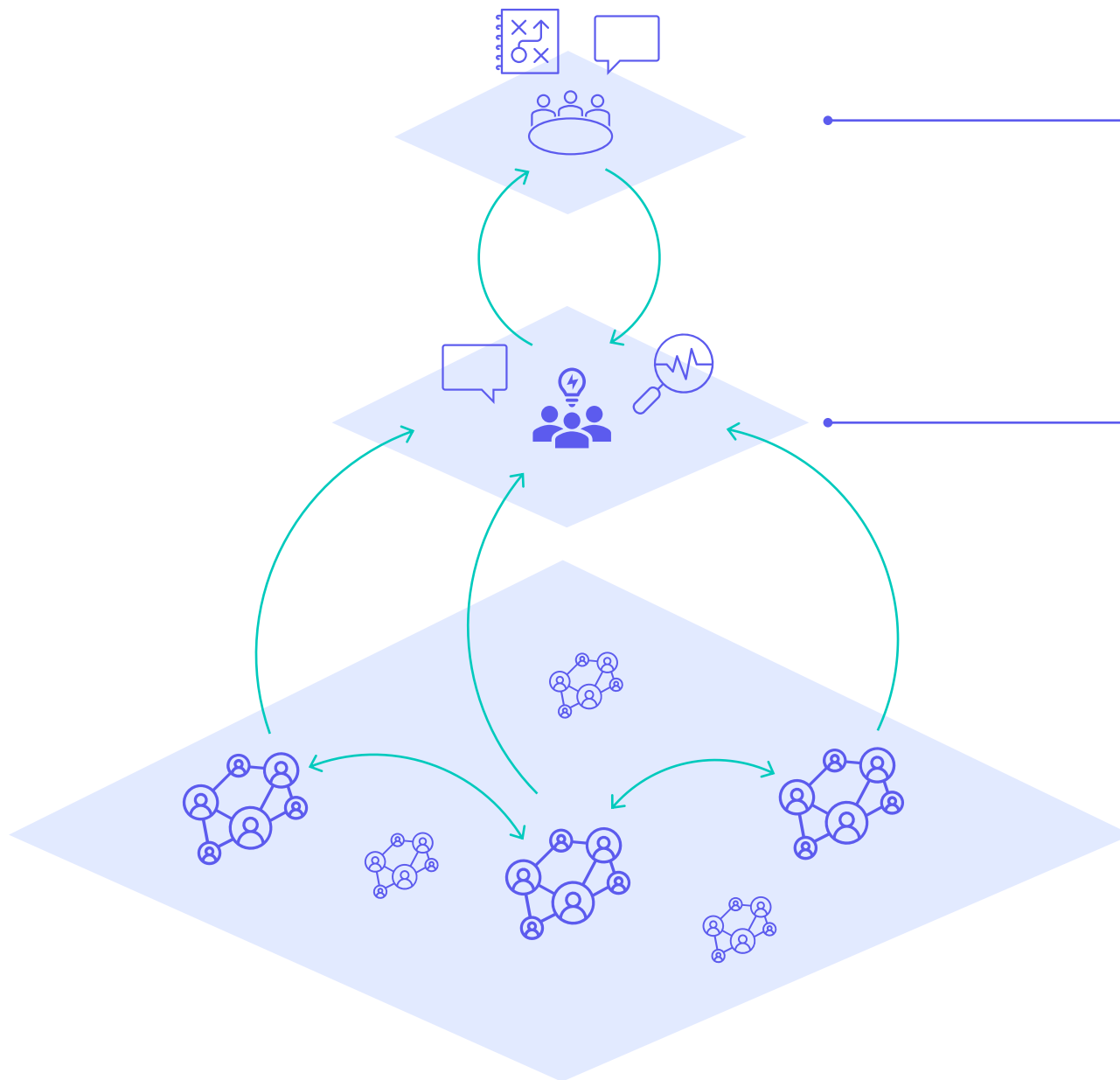
Fra ungdomsopprør til europeisk ungdomshovedstad: Erfaringer fra Tromsø og True North 2026

INFO

PARTNERSKAP

- Strategisk retning
- Mobilisere

INNSATSGRUPPE

- Mobilisere
- Kunnskapsgrunnlag og systeminnsikt
- Koble relevante aktører sammen og legge til rette for læring på tvers
- Initiere og følge opp utprøvinger
- Bidra til politikkutvikling nedenfra og opp

ET MANGFOLDIG AKTØRLANDSKAP

Mange aktører på tvers av sektorer som jobber med barn og unges oppvekst og livsbetingelser. Arbeidende felleskap, tematiske grupper eller utviklingsspor

Medvirkning av ulik art og med ulikt formål:

1. Medvirkning på systemnivå og i politikkutvikling

Medvirkning knyttet til overordnede beslutningsprosesser, styringsstrukturer og utvikling av politikk og strategier.

Eksempler kan være ungdomsråd i kommuner og fylkeskommuner, arbeid for å løfte barn og unges stemmer i demokratiske prosesser, eller andre former for medvirkning i politikkutforming og strategisk utviklingsarbeid.

2. Medvirkning i tjenester, tilbud og praksisfelt

Medvirkning knyttet til utvikling og utforming av tjenester, tiltak og arenaer som retter seg mot barn og unge i hverdagen.

Eksempler kan være brukermedvirkning i offentlige tjenester, eller medvirkning i utvikling av fritids-, idretts- og kulturtilbud.

3. Medvirkning i kunnskapsutvikling og forskning

Medvirkning knyttet til utvikling av kunnskapsgrunnlag om barn og unges erfaringer, behov og perspektiver.

Eksempler kan være barn og unge som medforskere i forskningsprosjekter, eller andre former for involvering i kunnskaps- og forskningsprosesser.

DAGENS SITUASJON

ØNSKET FREMTID

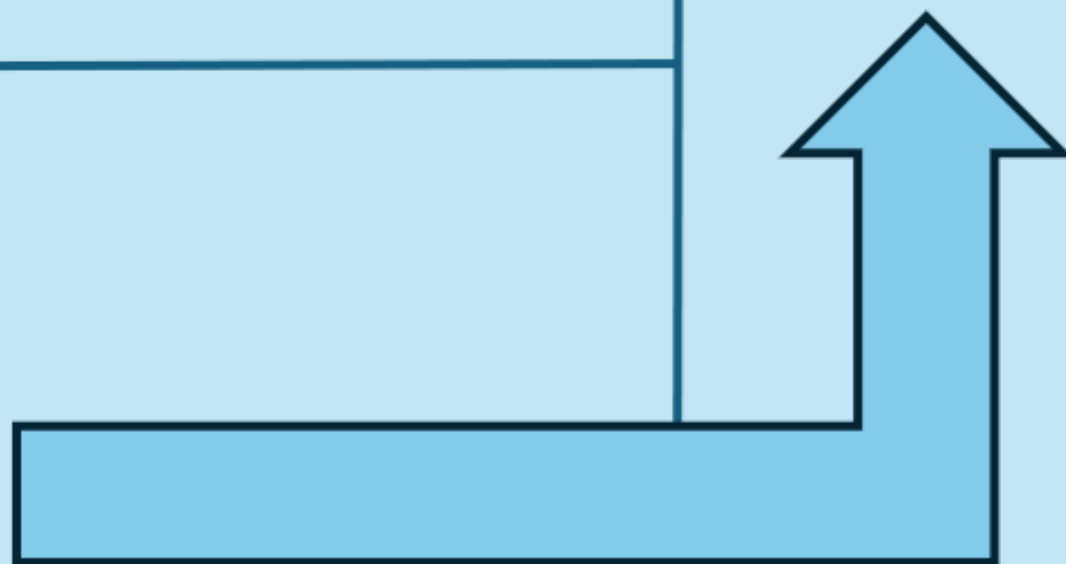
Horisont 1

Horisont 2

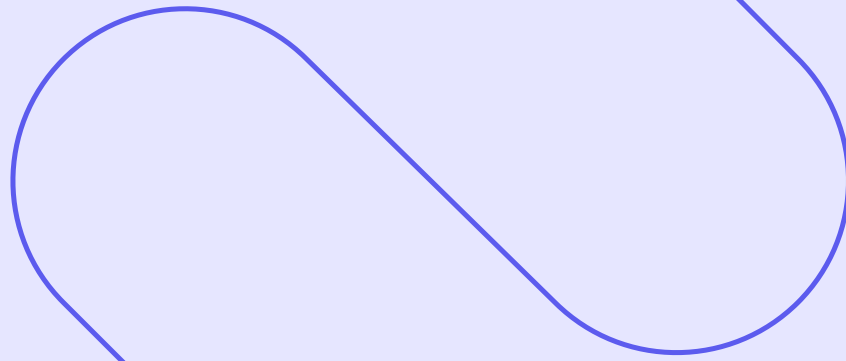

Horisont 3

GOD LUNSJ

Idékraft verden trenger

Barn og unges medvirkning som drivkraft i Samfunnsoppdraget

Vibeke Krane professor Universitetet i Sør- Øst Norge. vibeke.krane@usn.no

Grete Vandvik, rådgiver barns rett til å bli hørt, Redd Barna. grete.vandvik@reddbarna.no

Redd Barna

Universitetet
i Sørøst-Norge

Oppfylle RETTIGHETER

«Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.»

Barnekonvensjonen artikkel 12

«Pasient eller bruker har rett til å medvirke ved gjennomføring av helse- og omsorgstjenester. »

Pasient- og brukerrettighetsloven § 3-1

«Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge.»

Plan- og bygningsloven § 5-1

I arbeidet med å utvikle og gjennomføre lovgivning og politikk som tar sikte på å gjennomføre denne konvensjon, og i andre beslutningsprosesser som gjelder spørsmål knyttet til mennesker med nedsatt funksjonsevne, skal partene aktivt trekke inn og rådføre seg inngående med mennesker med nedsatt funksjonsevne, også barn med nedsatt funksjonsevne, gjennom de organisasjoner som representerer dem.

FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne artikkel 4.3

Redd Barna

Ulike former for medvirkning fra barn og unge

(Gerison Lansdown, 2005)

Utvikle KUNNSKAP

- Ulik type kunnskap gir mer fyldig og relevant kunnskap
- Utfordrer voksne og eksperter til ikke å trekke forhastede konklusjoner
- Barn og unge kan bidra med fyldige og nyanserte innspill og tolkninger som utfyller og utdyper
- Gir kontekst til Samfunnsoppdraget

A decorative graphic on the left side of the slide features several overlapping, stylized hands in various colors including purple, pink, orange, and blue. The hands are positioned as if they are reaching up or holding each other, symbolizing support and community.

Oppleve BETYDNING

- Opplevelse av myndiggjøring
- Opplevelse av meningsfullt bidrag til samfunnsendring
- Opplevelse av mestring og personlig utvikling for de som bidrar
- Opplevelse av tilhørighet og samhold for de som bidrar

Skape ENDRING

- Barn og unge skal være med på å sette dagsorden og forandre
- Medvirkning gjør at tiltak blir mer relevant for barn og unge og deres hverdagsliv
- Samskaping på tvers kan føre til mer praksisnære arbeidsformer
- Samarbeid med barn og unge bør føre til endring av politikk og strukturer

Informasjon og ærlighet

FNs 9 prinsipper for barn og unges medvirkning

Etterrettelighet

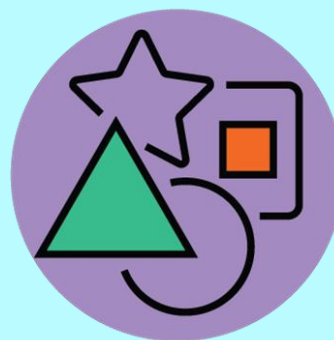
Frivillighet

Sikkerhet/ trygghet

Barne-/ ungdomsvennlig

Inkludering

Opplæring

Respekt

Relevant

MAKT OG ETIKK I MEDVIRKNING

Synne Sandvik Lockert, True North

Siri Espe, Unge Funksjonshemmede

Marius Sjømæling, Helsedirektoratet

Selin Ekmecki, NOVA, Oslo Met

Vår Mathisen, Arctic Youth, UiT Norges arktiske universitet

Rita Sørly, leder forskningssenteret Arctic Youth, UiT Norges arktiske universitet

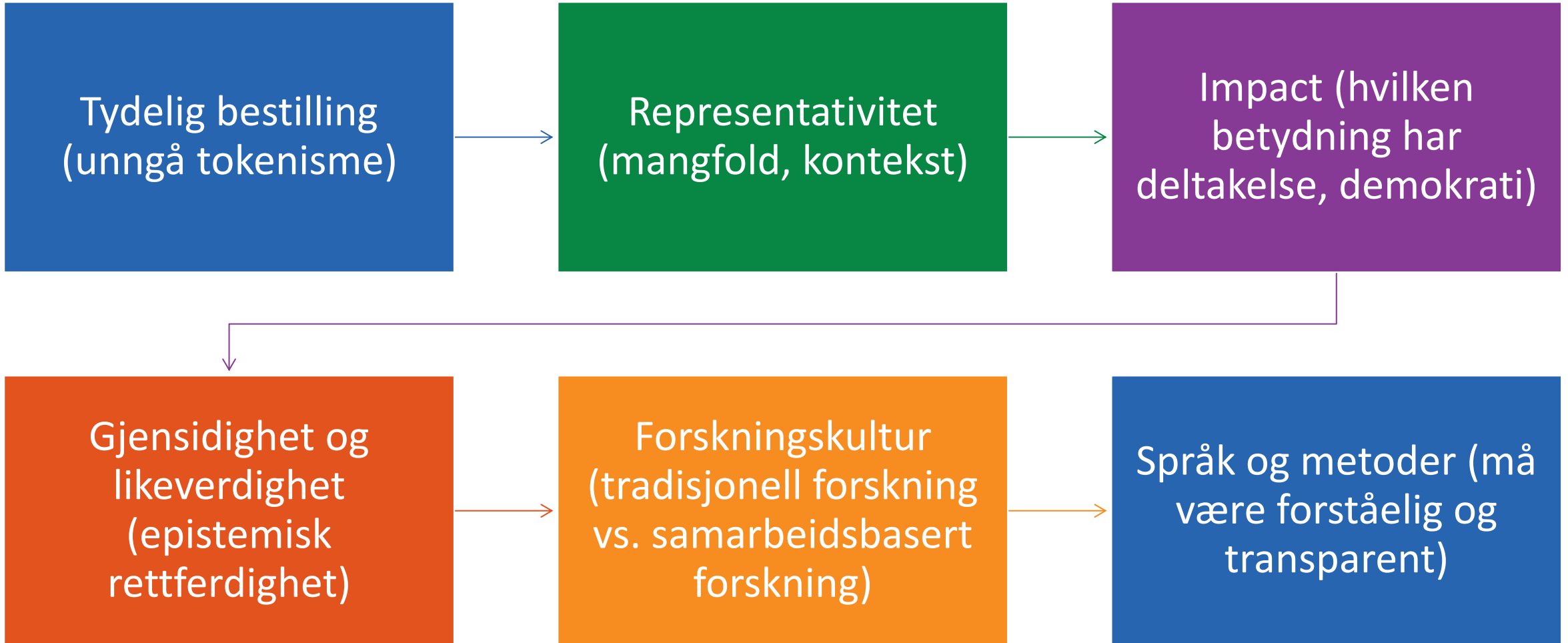
ARCTIC YOUTH

FORSKNINGSSENTER FOR BARN OG UNGE I ARKTIS

UiT Norges arktiske universitet

TEMA

TAKK FOR OPPMERKSOMHETEN

- Ta gjerne kontakt!
- rita.sorly@uit.no

TRUE NORTH 2026

“Fra ungdomsopprør til europeisk ungdomshovedstad: Erfaringer fra Tromsø og True North 2026”

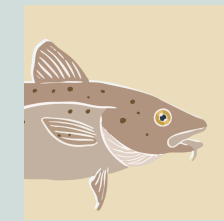
@TrueNorth2026

@TrueNorth2026

@True North 2026

NOT TRUE NORTH

2026

TFODMSO

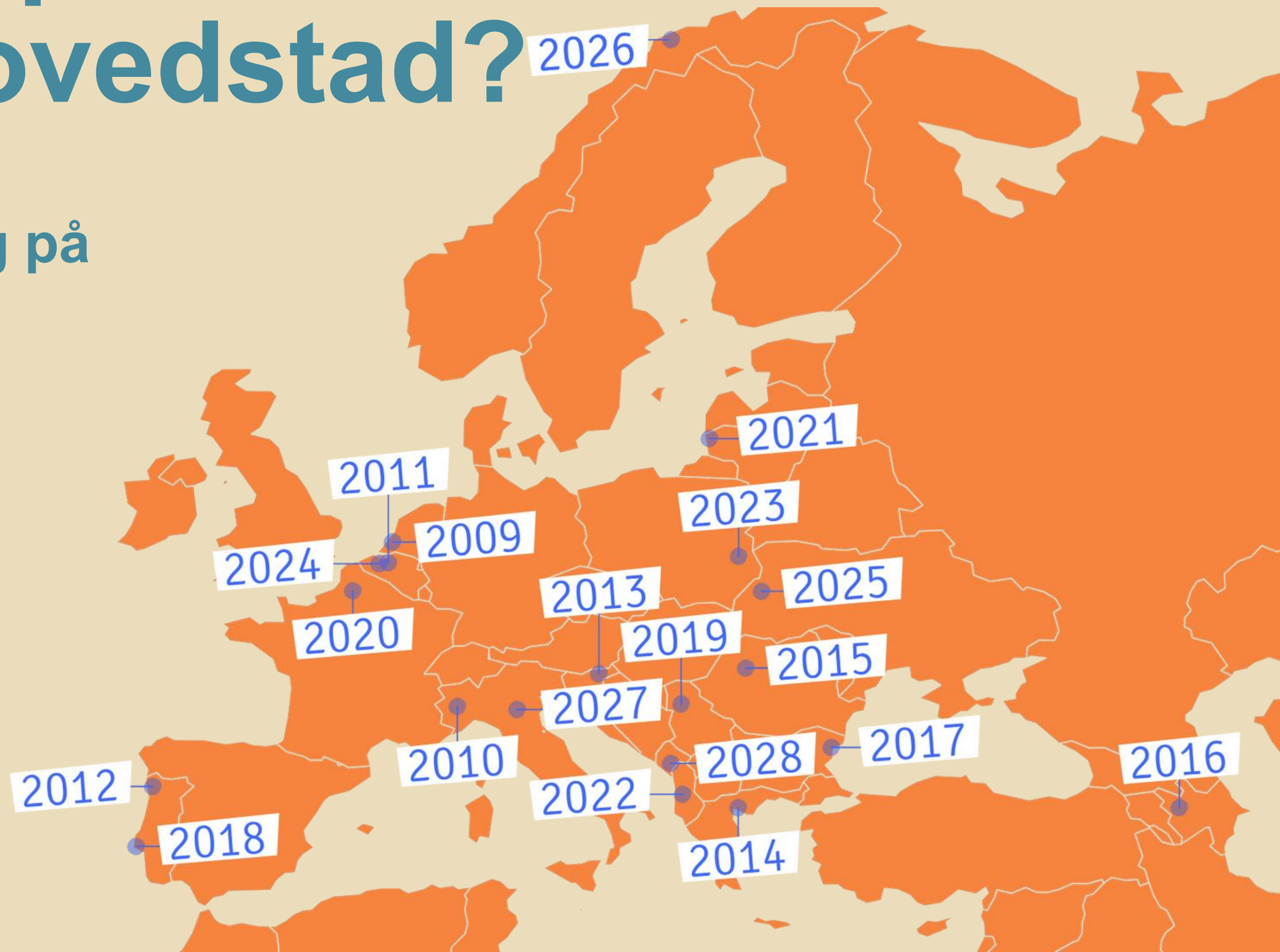
Hva er Europeisk ungdomshovedstad?

Europas største satsing på ungdomsmedvirkning

1 by- 1 år

Tromsø første by i Norden

15-35 år

RF-lederen i Troms og Finnmark vekker strid internt

Kesleder i Troms og Finnmark Krf, Truls Olufsen-Mehus, ber ekskluderes fra partiet, mener rikslege Idar Kjelvik.

Olufsen-Mehus uttaler seg i et intervju med NRK. Han sier at han ikke har noen problemer med Kjelvik som lege, men at han mener Kjelvik burde være ekskludert fra partiet på grunn av sine uttalelser om Donald Trump og Vladimir Putin.

Olufsen-Mehus sier at han har snakket med Kjelvik om dette, men at han ikke har fått noen svar. Han sier at han har snakket med Kjelvik om dette, men at han ikke har fått noen svar.

IKTVE SAN: Ordfører Gunnar Wilhelmson, prosjektleder på Tivbit, Sil Vik, og leder av ungdomsrådet i Troms, Leivars Loftholm står sammen foran rådhuset onsdag. Nå går de sammen for at Troms skal bli tittel «Europeisk ungdomshovedstad».

Vil bli europeisk ungdomshovedstad

Troms kommune søker om å bli europeisk hovedstad for ungdom i 2025. Tittelen som europeisk ungdomshovedstad vil hjelpe Troms kommune til å styrke aktiv medborgerskap blant ungdom. Det skal bidra til å gjøre byen mer attraktiv for unge mennesker.

Ordfører Gunnar Wilhelmson sier at dette er en viktig sak. Han sier at han har snakket med ungdomsrådet og at de er veldig glade for å være med på dette. Han sier at han har snakket med ungdomsrådet og at de er veldig glade for å være med på dette.

Ordfører Gunnar Wilhelmson sier at dette er en viktig sak. Han sier at han har snakket med ungdomsrådet og at de er veldig glade for å være med på dette. Han sier at han har snakket med ungdomsrådet og at de er veldig glade for å være med på dette.

År siden det store gateslaget

Året er 1982. Arbeidsledelsen blant ungdom er rekordhøy. Året innledes med at politimesteren refererer dystre tall: Kriminaliteten i Tromsø har økt færdig. Narkotika-problemene har spredt seg til samtlige Tromsø-skoler. Og mens narkotika-debatten pågår, har filmen «Å være ung er for jævlig» premiere - den som viser hvordan ungdom i Tromsø opplever livet i byen. Politiet svarer med kaffeslag, hunder og tåregass. Ungdommens krav er et sted å være. Hus blir okkupert. Og oppløst bussnett opp på nytt. Til slutt blir den nordligste Bangsund-rygga utpekt som Ungdommens Hus. I dag er dette 33 år siden.

Prosesser - fra ungdomsopprør til ungdomshovedstad

Nå blir kulturarrangementer billigere for ungdom mellom 15 og 19 år

Etter to år med pandemi og restriksjoner er nå kulturarrangementer billigere for ungdom mellom 15 og 19 år. Dette gjelder for alle kulturarrangementer i Tromsø. Ungdom mellom 15 og 19 år får nå reduserte priser på alle kulturarrangementer i Tromsø. Dette gjelder for alle kulturarrangementer i Tromsø.

Ordfører Gunnar Wilhelmson sier at dette er en viktig sak. Han sier at han har snakket med ungdomsrådet og at de er veldig glade for å være med på dette. Han sier at han har snakket med ungdomsrådet og at de er veldig glade for å være med på dette.

Prosesen for å bli ungdomshovedstad

2026

Skal gi et nytt
ungdomsperspektiv
til alle aspekter av
bylivet

Vi får sjansen til å
tenke nytt om hvordan
både Tromsø og hele
Nord-Norge engasjerer
og inkluderer unge

**Initiativet til å bli
Ungdomshovedstad er større
enn Tromsø selv.
Vi tenker både lokalt,
regionalt og Arktis**

VI SKAL GJØRE TROMSØ, NORD-NORGE OG ARKTIS TIL ET BEDRE STED FOR UNGE Å

LEVE

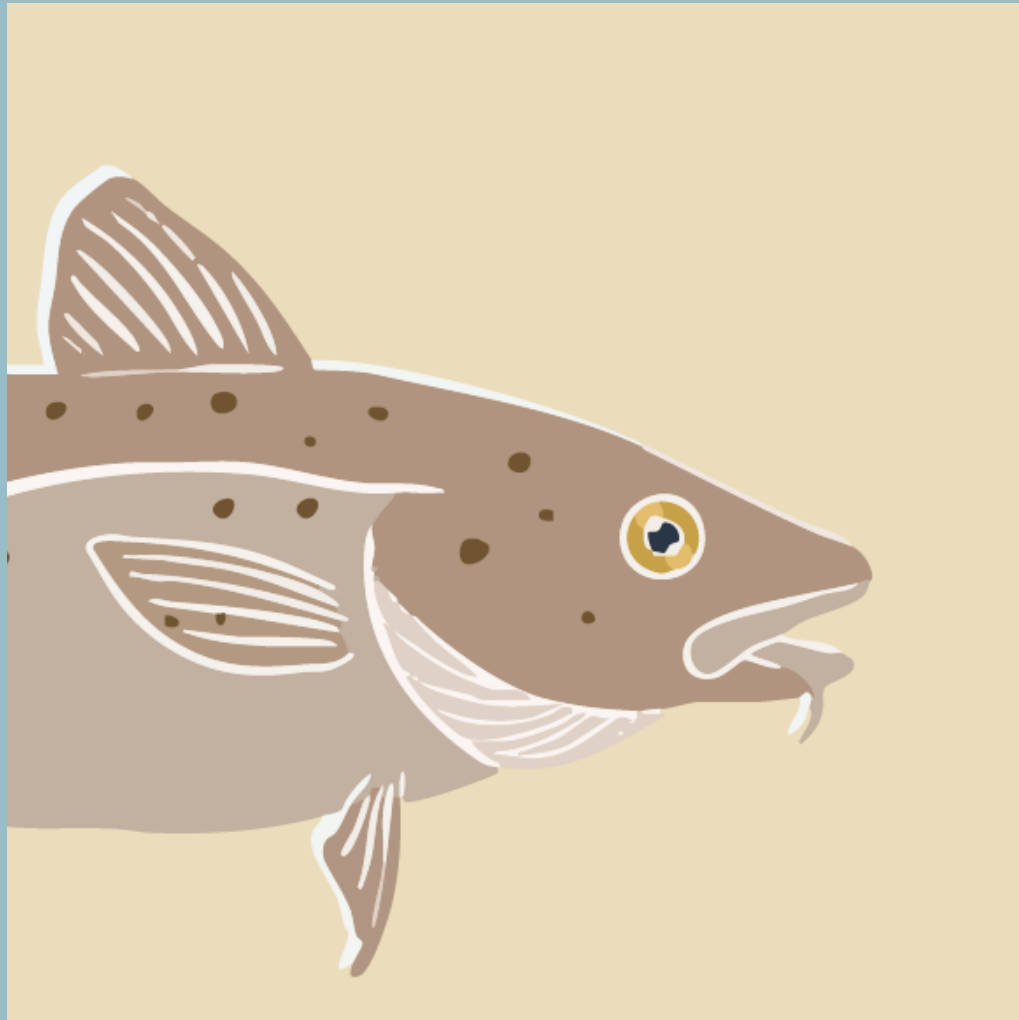

JOBBE

SKAPE

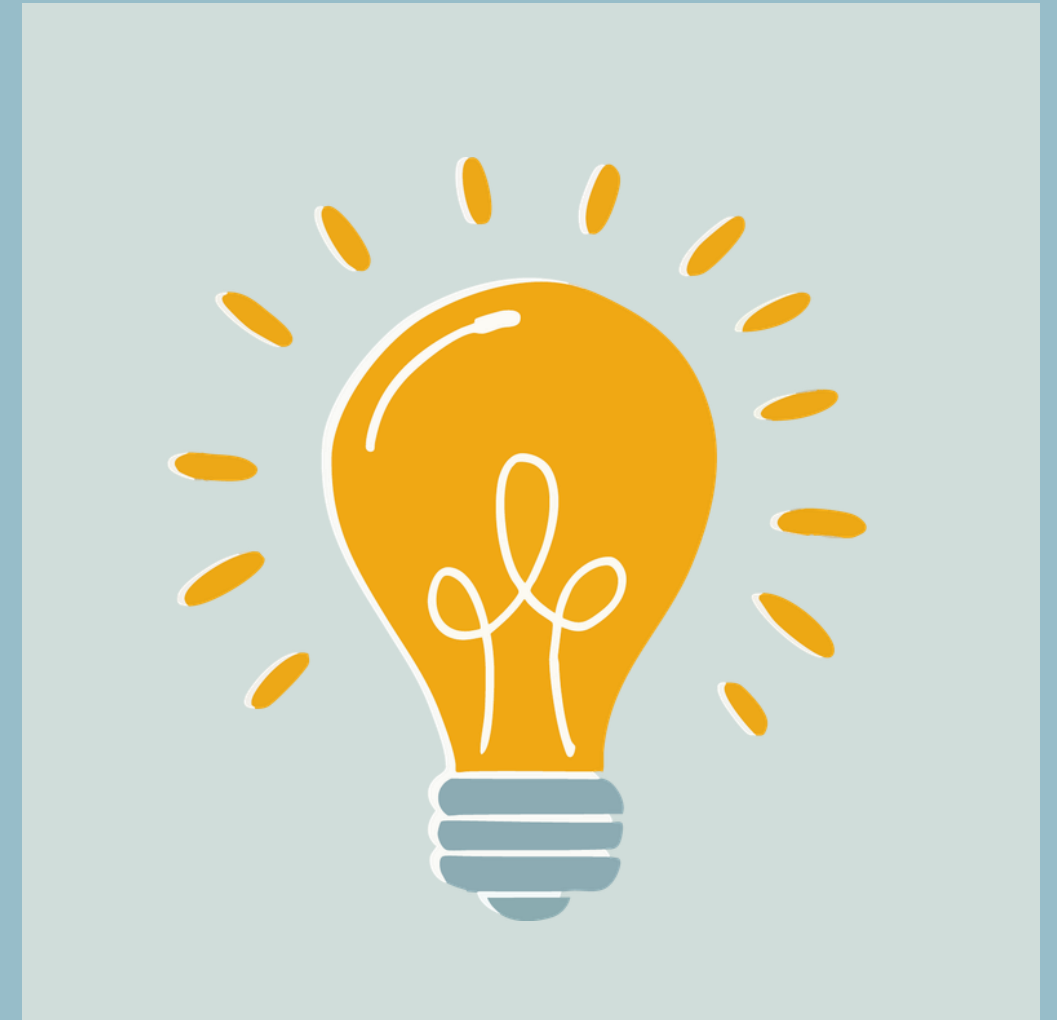
PÅ EN...

BÆREKRAFTIG

INKLUDERENDE

KREATIV

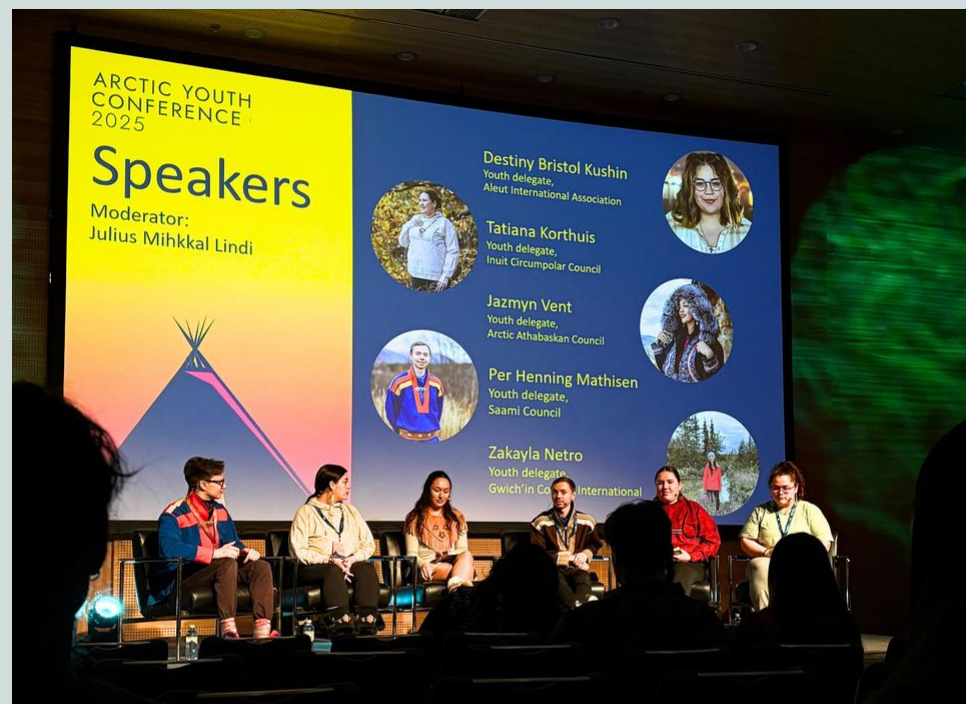
...MÅTE

Proessen for å bli ungdomshovedstad

Fra visjoner til hovedsatsinger...

10 hovedsatsinger

Unge (be)stemmer

Visjon: Alle unge skal ha reelle muligheter til å påvirke samfunnsutvikling og forme sine lokalsamfunn

Inkluderende samfunn

Visjon: Alle unge skal bli hørt, verdsatt og ha like muligheter til å føle tilhørighet, og bidra i samfunnet

Internasjonalt samarbeid

Visjon: Unge i Tromsø skal ha muligheten til å være aktive deltakere i europeiske og arktiske samarbeid, og kjenne at deres stemme har betydning

Ung, samisk identitet

Visjon: Unge samer skal oppleve at deres samiske identitet er synlig og en naturlig del av bylivet og samfunnet

En resilient ung befolkning

Visjon: Unge i nord skal være rustet til å møte kriser og endringer med høy motstandsdyktighet, kritisk tenkning og tro på egen mestring

Unge kreativitet

Visjon: Unge skal få mulighet og kompetanse til å leve kreative og skapende liv

Fremtidens arbeidsliv i nord

Visjon: Tromsø og Nord-Norge skal ha et spennende og variert arbeidsliv som i seg selv er en grunn til å velge å komme til - og bli værende i - landsdelen

Mental helse og ungdomshelse

Visjon: Unge i regionen skal oppleve god psykisk helse og ha tilgang til lavterskeltilbud for støtte og forebygging

Bolig for unge

Visjon: Bolig skal ikke være en grunn til at unge velger bort Tromsø eller regionen

Studentbyen Tromsø

Visjon: Tromsø skal være et attraktivt og trivselsfremmende studiested

Unge (be)stemmer

- Utvikling av ungdomsstrategi
- Policy labs
- Medvirkningsturné i Nord-Norge
- Pionerprogram
- Kommunekompis
- Ungdomskonferanser
- Kompetanseheving for ungdomsråd + ung. org.
- Dyrøyseminaret
- Landskonferansen til Ungdom og Fritid

Inkluderende samfunn

- Normkritiskeworkshops i videregående skole
- Nye Spor i Tromsø Kommune
- Tilgjengelighetsuken
- Byryddedagen
- Ungdomsklubber i regionen
- Omårdesatsing Kroken
- Ukrainsk aktivitetsgruppe

Internasjonalt samarbeid

- Erasmus+ akkreditering med 10 aktiviteter våren 2026
- Youth Together 4 Arctic Futures
- Arctic Youth Dialogues
- Creative Activism workshops
- Utstilling "Arktis til Europa"
- Europe Goes Local
- Arctic Frontiers

Ung, samisk identitet

- Samisk identitet i brytning med det urbane
- Den unge bysamen
- Samisk uke
- Samisk Språkuke
- Ung Samekonferanse
- Utveksling for unge samer

En resilient ung befolkning

- Utlysning true:VOICE
- Internasjonalt Seminar UNG
- Samtaler med 15-åringene, 15 år etter 22. juli
- Nordic Arctic Youth Summit 2.0 (NAYS)
- Samarbeid med WEXFO
- Unge historier

Ung kreativitet

- 16 åpningsarrangementer i hele Nord-Norge
- Utvidet Tvibitstigen
- Aktivitetslgede
- TIFF Young Curators
- Film og debatt
- Innholdsprodusentene
- 24-timers idemaratone
- Europas beste gamer
- Ungdomskuratert innhold på eksisterende festivaler
- Avslutningssermoni

Fremtidens arbeidsliv i nord

- Nettverk for unge ansatte i Tromsø Kommune
- Lærlingesatsing
- Vibecodingarrangement
- Unge nettverk i hele landsdelen
- AiNo (arbeidsrekruttering i nord)
- The Arctic Youth Championship
- Mulighetsmesse

Mental helse og ungdomshelse

- Ungt helseprosjekt: Gutter og mental helse
- Nye møteplasser
- Futures workshop: Youth empowerment and wellbeing
- Samarbeid med forskningssenter Arctic Youth
- Informasjonskampanjer

Bolig for unge

- Youth, Home & Place in a Changing Climate
- Hjerterom for byrom
- Hybelsatsing
- Områdesatsing i bydelene
- Policy lab: bolig

Studentbyen Tromsø

- Utlysning True:STUDENT
- Midtparsellen medvirkningskonferanse
- Studenttoppmøte
- Studentmelding
- Oppdrag Vertskommune

Hvordan koble deg på?

True North prosjektteam

Arrangementer og prosjekter startes, gjennomføres og fullføres av prosjektteamet i True North 2026

Samarbeidsprosjekter

Har du en idé til et prosjekt eller arrangement, men trenger mer hjelp til gjennomføring? Ta kontakt med prosjektteamet i True North!

Satsinger og aktiviteter andre gjennomfører

Har din organisasjon rom for større satsing på unge? Vil dere bruke 2026 til å sette søkelys på unge mennesker? Vi heier på alle nye initiativ, og vil høre mer om hva dere kan få til!

Større enn 2026 - hvordan?

● ————— Ungdomsdeltagelse
på alle nivåer

● ————— Bredt samarbeid lokalt,
regionalt og internasjonalt

● ————— Kontinuerlig fokus på
varige resultater

Følg med fremover

NYHETSBREV

INSTAGRAM

FACEBOOK

SNAPCHAT

